

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านไทยเดิม

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ณัฐกานต์ พุทธรักษา : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านไทยเดิม หมู่ที่ 7 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริลักษณ์ อุสาหะ, 51 หน้า

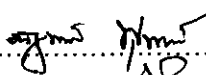
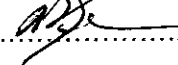
การติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม มีวัตถุประสงค์ในการประเมิน เพื่อศึกษาการดำเนินงานของกองทุนในด้านต่างๆ ซึ่งมีวิธีการประเมิน โดยใช้รูปแบบการประเมินของวชิพท์ (CIPP Model) เป็นตัวกำหนดกรอบและขอบเขตของการประเมิน ในส่วนของ การเก็บข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ คือ บร. 1-12 ซึ่งเป็นมาตรฐานการศึกษาศึกษาของการศึกษาสำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นผู้ออกแบบเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม

ผลการประเมินโครงการสรุปได้ว่า กระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านได้บรรลุวัตถุประสงค์ในด้านต่างๆ คือ สามารถเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อการลงทุนในการพัฒนาอาชีพ เพิ่มรายได้ และสวัสดิภาพที่ดีของประชาชนในหมู่บ้านเกิดความสามัคคี มีความสามารถในบริหารและจัดการกองทุนหมู่บ้านให้ เกิดกระบวนการพึ่งพาตนเองในหมู่บ้าน ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ปัญหา, เสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน เกิดการยกระดับความเป็นอยู่และเกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านการมีศักยภาพและความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

โดยภาพรวมของการบริหารจัดการกองทุนในด้านต่าง ๆ พบว่า ปัจจัยที่ทำให้วัตถุประสงค์ของกองทุนประสบความสำเร็จเกิดจากชาวบ้านมีความเชื่อมั่น ในการดำเนินการบริหารจัดการของคณะกรรมการ มีความสามัคคีในหมู่บ้านและมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในหมู่บ้าน ส่วนอุปสรรคที่ขัดขวางการดำเนินงานซึ่งเป็นปัจจัยด้านลบ พบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ที่น้อย ไม่ค่อยกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นมักจะเป็นผู้ตามเสมอๆ และการใช้เงินกู้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ การประกอบอาชีพแบบเรียบง่ายและดั้งเดิมทำให้การพัฒนาเทคนิคการประกอบอาชีพเป็นไปได้ช้า

สำนักวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมิน โครงการ
ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริลักษณ์ อุสาหะ)

กรรมการสอบ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริลักษณ์ อุสาหะ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงเพ็ญ อินทรประวัติน)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและ
การประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริลักษณ์ อุสาหะ
 - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
 - รองศาสตราจารย์ ดร. องค์การ อินทร์มพรรย์
 - คณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
 - คุณไพบุลย์ ปิจจะ นายอำเภอปากช่อง ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก
 - พัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง ที่ให้คำปรึกษา
 - ผู้ใหญ่ผล บุตรแก้ว และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม หมู่ที่ 7 ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก
 - เจ้าหน้าที่ประจำสถานีอนามัยตำบลหนองน้ำแดง ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก
 - ขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านไทยเดิม ที่ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ
- ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

ณัฐกานต์ พุทธรักษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอ้อมมิติ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
บทที่ 1 บทนำ	
1 หลักการและเหตุผล.....	1
2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3 กรอบความคิดและทฤษฎี.....	3
4 วิธีดำเนินการ.....	4
5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	6
2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	7
3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	8
4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	9
5 ระเบียบกองทุนบ้านและชุมชนเมือง.....	10
6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	11
7 หลักการประเมินโครงการแบบชีพท์โมเดล.....	11

สารบัญ(ต่อ)

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการ ประเมินโครงการ

1 วิธีการประเมินโครงการ.....	15
2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	16
3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	17
4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	20
5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	21
6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	22

บทที่ 4 ผลการประเมินบริบทชุมชน

1 ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	24
2 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	35
3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้.....	41
4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	43

บทที่ 5 สรุป อภิปราย

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	45
2. วิธีดำเนินการ.....	46
3. ผลการดำเนินการ.....	46
4. อภิปรายผล.....	48
5. ข้อเสนอแนะ.....	50

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันประเทศไทยได้ประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำเป็นเหตุให้ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน เพื่อช่วยเหลือประชาชนให้ลืมตาอ้าปากได้อีกครั้งและต้องการที่จะให้ประชาชนมีการพัฒนา ช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือชุมชนด้วยพลังของประชาชนเอง การที่ประชาชนของประเทศช่วยเหลือตนเองพึ่งพาตนเองได้จะช่วยทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนตลอดไป

ตามที่รัฐบาลภายใต้การนำของ พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาประเทศว่าการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาระดับรากหญ้าคือการพัฒนาในระดับชุมชนหรือหมู่บ้านให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี การที่จะทำให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดีได้นั้นต้องทำให้ประชาชนมีอาชีพรายได้และสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยการส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในแง่การส่งเสริมการรวมกลุ่มเป็นองค์กรของประชาชนมีการประสานงานเป็นเครือข่ายของประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน และตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาทโดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนให้มีคุณค่าด้วยภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้วยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน รวมไปถึงเป็นการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ เป็นโครงการที่เร่งด่วนและเป็นโครงการใหม่ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการติดตามและประเมินผลโครงการ เพื่อจะได้ทราบถึงศักยภาพของชุมชนและผลการดำเนินการโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา หมู่บ้านไทยเดิม หมู่ที่ 7 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ว่าดำเนินการได้

บรรลุลวัตถุประสงค์ตามนโยบายของรัฐบาลมากขึ้นเพียงใด ภายใต้การเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน

ในการจัดตั้ง โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และเพื่อทราบผลของการดำเนินงานจึงกำหนดให้มีการประเมินผลโครงการขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการกำหนดการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ว่าบรรลุลวัตถุประสงค์ของกองทุนทั้ง 5 ข้อหรือไม่ ซึ่งวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้ง 5 ข้อ กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

1.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

1.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ปัญหา เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

3. เพื่อให้เกิดองค์การเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ผลการทดลองวิธีการใหม่และเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

4. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีที่ผู้ประเมินใช้เป็นต้นแบบและเป็นส่วนร่วมในการประเมิน โครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

แนวคิดการประเมินสถานะชนบทแบบเร่งด่วน (Rapid Rural Appraisal : RRA)

เป็นวิธีการเรียนรู้เงื่อนไขและสถานะแวดล้อมของคน และสภาพแวดล้อมของสังคม ชนบทภายใต้ระยะเวลาและเงื่อนไขที่จำกัด ใช้งบประมาณไม่มากนักและมีประสิทธิภาพ โดยการทำงานร่วมกันของทีมสหวิชาการอย่างน้อย 3 ด้าน วิธีการ RRA ให้ความสำคัญอย่างมากกับการเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างสมาชิกในทีมสหวิชาการด้วยกันเอง และระหว่างผู้ใช้ RRA กับชาวบ้าน และสภาพแวดล้อมของชาวบ้านที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมไปถึงมีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ศึกษาไว้ล่วงหน้า (ข้อมูลมือสอง) การสังเกตโดยตรง และการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแนวคิดที่สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินสถานะกองทุนภายใต้ระยะเวลาที่จำกัดได้ (เอกสารประกอบการบรรยาย “ ปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน “ ชุมวิชาการวิจัยชุมชน โดย อาจารย์สุรียา สมทฤปดี วันที่ 15 ธันวาคม 2544)

แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research:PAR)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการรวมทั้งการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเข้าด้วยกัน กล่าวคือ เป็นการวิจัยที่พยายามศึกษาชุมชน โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาแนวทางแก้ปัญหา วางแผนดำเนินการเพื่อแก้ปัญหา ปฏิบัติตามแผนและติดตามประเมินผล โดยทุกขั้นตอนมีสมาชิกในชุมชนเข้าร่วมด้วย เน้นการให้ความสำคัญกับข้อมูลและความคิดของชาวบ้าน การเก็บข้อมูลเป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารแบบ Two-way Communication และการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ระหว่างนักวิจัยและชาวบ้าน เป็นอีกแนวความคิดหนึ่งซึ่งช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านที่รวบรวมได้ มีพื้นฐานมาจากความคิดของชาวบ้าน และมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง

(<http://www.rajabhat.ac.th/village/index.html>)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม (Ruffebeam's CIPP Model)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินแบบชีพ เป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมไปถึงการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกต่างๆ ในการตัดสินใจ โดยแนวคิดพื้นฐานของการประเมินแบบนี้คือ ต้องทำการประเมินโครงการควบคู่การริเริ่มดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ เพื่อที่จะได้ทราบว่า ในระหว่างการดำเนินงานนั้นมีข้อบกพร่องอย่างไร แล้วนำ

ข้อมูลที่ได้ไปพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินโครงการช่วงต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จนกว่าจะสิ้นสุดโครงการ โดยมีขั้นตอนการประเมิน 3 ขั้นตอน คือ

1. กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการเกี่ยวกับโครงการนั้นๆ
2. เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
3. วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอแนวทางเลือกต่อผู้บริหารเพื่อการตัดสินใจ

(อุคม จำรัสพันธุ์ และคณะ, ชุควิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545 : 89 - 91)

4. วิธีดำเนินการ

ในการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการประเมินโครงการ ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการประเมิน เป็นลักษณะของการศึกษาโครงการที่ถูกประเมินในเชิงคุณภาพที่ศึกษาข้อมูลเฉพาะกรณี โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ
2. การเลือกพื้นที่ / กรณีศึกษา ศึกษาจากการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม หมู่ที่ 7 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากผู้วิจัยเป็นนักศึกษาที่เลือกพื้นที่นี้ในการปฏิบัติงาน โดยขอบเขตของการศึกษาจึงต้องศึกษาข้อมูลของหมู่บ้านนี้
3. การเลือกทฤษฎีในการประเมิน ผู้วิจัยทำการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่รับผิดชอบ ด้วยกระบวนการประเมินแบบมีส่วนร่วมโดยใช้แนวคิด และรูปแบบการประเมินแบบซีพีพี (CIPP Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินโครงการที่กำหนดให้ใช้ในการศึกษารั้งนี้
4. การเลือกผู้ให้ข้อมูล การเก็บข้อมูลในด้านต่างๆ จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากชุมชน จากชาวบ้านเพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลต่างๆ อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ผู้ทำการวิจัยมีหลักในการเลือกผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มต่างๆ ดังนี้
 1. กลุ่มผู้อาวุโสในหมู่บ้านไทยเดิม
 2. กลุ่มผู้นำหมู่บ้านไทยเดิม
 3. กลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม
 4. กลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม
 5. กลุ่มคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต, สัมภาษณ์, สอบถาม โดยมีส่วนร่วมตามการจัดเวทีประชาคมในระดับต่างๆ

2. ข้อมูลทุติยภูมิ โดยการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เช่น ข้อมูลจาก กชช2 ก ข้อมูลจาก จปฐ และเอกสารเกี่ยวกับตำบลหนองน้ำแดง และหมู่บ้านไทยเดิม แผนพัฒนาเศรษฐกิจระดับตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองน้ำแดง รวมทั้งแผนที่ที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดระบบและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ประเมินจะทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยการพิจารณาข้อมูลที่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์และทำการวิเคราะห์เพื่อประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านไทยเดิมได้ดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์ในด้านต่างๆ มากน้อยเพียงใด

2. การนำเสนอผลการประเมินโครงการ รายงานผลการประเมินโครงการการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นำเสนอแยกเป็น 5 บท ดังต่อไปนี้

บทที่1 บทนำ

บทที่2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

บทที่3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

บทที่4 ผลการวิเคราะห์ติดตามการประเมินโครงการ

บทที่5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม หมู่ที่7 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา คาดว่าจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. ได้ทราบถึงกระบวนการจัดการบริหารกองทุนของหมู่บ้านไทยเดิม

2. ได้ทราบถึงปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่สนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนและอุปสรรคของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม

3. ได้ทราบถึงกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน

4. ได้ทราบถึงแหล่งเงินทุนหมุนเวียนของหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ และสวัสดิภาพของชุมชน

5. ได้ทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารจัดการกองทุนอยู่ในระดับใด

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาล เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่มและ การแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาทพร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง (คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ,สำนักงาน. 2544 .คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคน และครัวเรือนการควบคุมดูแลกันในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสพการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน สังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ เป็นต้น
2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน
3. การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการ และด้านการจัดการกองทุน
4. การติดตามและการประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใส และประสิทธิภาพ

1.3 วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การ บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำ

เป็นแรงจูงใจและสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุน สวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544.คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง)

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

3. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนดให้ คณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” ซึ่งประกอบไปด้วย ประธาน, รองประธาน, กรรมการและเลขานุการ, ที่ปรึกษาคณะกรรมการ, กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และมีการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งเงื่อนไขการพ้นจากตำแหน่ง กำหนดองค์ประชุมในการประชุมและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการรวมถึงคำขี้ประชุมซึ่งเป็นผลตอบแทนให้กับคณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะกรรมการ ด้วย

หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และมีกำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ซึ่งเป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ ปฏิบัติงานด้านธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาและคณะอนุกรรมการ รวมถึงการศึกษารวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ประชาสัมพันธ์ , ประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ให้การสนับสนุนปรึกษาหารือเสนอแนะตลอดจนถึงการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมพร้อมทั้งรายงานผลต่อคณะกรรมการ และที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ(คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, สำนักงาน. 2544 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี : 1- 6)

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การติดตามสังเกตการณ์ เกี่ยวกับการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองการติดตามสังเกตการณ์เกี่ยวกับการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีความสำคัญในเตรียมการจัดตั้งและดำเนินองกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และยังส่วนหนึ่งของความสำเร็จในการดำเนินกองทุน ซึ่งการจะได้มาซึ่งคณะกรรมการต้องมีการผ่านกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน ตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. จำนวนครัวครัวเรือนที่เข้าประชุม ต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมด
2. การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม และคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน ต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ได้กำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนไว้ในระเบียบดังนี้
3. ต้องเป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนที่จะได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการทุน
4. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
5. ปฏิบัติคนในหลักศาสนามีความรับผิดชอบเสียสละมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่คิดการพ้น ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
6. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
7. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นเป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

8. ปฏิบัติตนในหลักศาสนามีความรับผิดชอบเสียสละมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่คิดการพันน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางด้านการเงิน ตลอดจนยืนยันในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

9. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

10. ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นเป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

11. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือลงโทษในความผิดตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดตามกฎหมายลูก

12. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือสร้างความเสียหายหลายประการแก่ราชการ องค์กร หรือหน่วยงานสังกัด

13. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

14. ไม่เคยเป็นผู้พ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ(4)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ภายในหมู่บ้านและชุมชน และชุมชนเมืองรวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริงเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีข้อมูลด้านต่างๆ ที่ต้องประเมินดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน / ชุมชน

เป็นการประเมินข้อมูลของหมู่บ้านเกี่ยวกับจำนวนครัวเรือน ประชากรในหมู่บ้าน อาชีพ ผลผลิต การแปรรูปผลผลิต รวมไปถึงรายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

เป็นการประเมินข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนครัวเรือนที่เข้าประชุมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการและตรงตามระเบียบของคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 2544

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

เป็นการประเมินความพร้อมด้านกรจัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเรื่องต่างๆ ที่จำเป็นต้องมีในกฎระเบียบและวิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับว่าไม่ไปตามระเบียบข้อบังคับ ของคณะกรรมการหมู่บ้านในการดำเนินการกองทุน

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

เป็นการประเมินความพร้อมเกี่ยวกับกลุ่ม องค์กรในชุมชน พร้อมทั้งกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มที่มีอยู่ในชุมชนว่ามีกิจกรรมตัวของกลุ่ม / องค์กร ในหมู่บ้านมากน้อยเพียงใดในหมู่บ้าน / ชุมชน และเป็นการเชื่อมโยงกับเครือข่ายนอกหมู่บ้านและชุมชนอีกด้วย

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการจัดการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นการประเมินถึงวิธีการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน/ ชุมชนเมืองให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่องและยังมีการกำหนดกิจกรรมให้สมาชิกผู้ยื่นในการทำกิจกรรมต่างๆ ตามข้อกำหนดและเงื่อนไขอื่นๆ เกณฑ์การพิจารณาเงินกู้, วิธีการควบคุมและติดตามเงินกู้, วิธีป้องกันความเสี่ยงต่อการให้เงินกู้, การแก้ไขปัญหาการไม่ใช้คืนเงินต้นและดอกเบี้ย,การจัดสวัสดิการให้กับประชาชนในหมู่บ้าน ทั้งนี้เพื่อเป็นการประเมินความพร้อมที่จะได้รับเงินจัดสรรได้ว่า ชุมชนมีความพร้อมสมควรที่จะได้รับเงินจัดสรรหรือไม่อย่างไร

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันของหมู่บ้านและมีความสำคัญในการดำเนินงานกองทุน ฯ กฎระเบียบและข้อบังคับเป็นการกำหนดขึ้นด้วยความรอบครอบ ถูกต้องรัดกุม เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีของกองทุนฯ นำไปสู่ความสำเร็จ ของการบริหารการจัดการจัดกองทุนฯ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้งกองทุน
2. วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุน
3. แหล่งที่มาของเงินทุน
4. คุณสมบัติของสมาชิก
5. การสมัครเป็นสมาชิก
6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก
7. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนและอำนาจหน้าที่ของประชาชน
8. การมีวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ

9. คุณสมบัติของคณะกรรมการ
10. การประชุมของคณะกรรมการ 9- 15 คน
11. วิธีการกู้เงิน
12. ประเภทการกู้เงินกองทุน
13. การพิจารณาการอนุมัติเงินกู้
14. การชำระคืนเงินกู้
15. ค่าปรับ กรณีส่งเงินต้นไม่ตรงตามที่กำหนด
16. ปรับปรุงแก้ไขการประเมินดำเนินงานระยะ 1 ปี
17. ประชุมใหญ่สมาชิกอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำหรับการ พิจารณาเงินกู้ คณะกรรมการต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงิน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ผู้กู้ต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการ เสนอโครงการขอกู้ต้องเป็นไปตามที่กองทุนกำหนด
2. การอนุมัติเงินกู้อยู่รายละไม่เกิน 2,000 บาท หากเกินกว่านี้ให้เรียกประชุมเพื่อลงมติพิจารณา แต่ต้องไม่เกินรายละ 50,000 บาท
3. เปิดบัญชีกับธนาคารและนำหมายเลขที่บัญชีมาให้คณะกรรมการเพื่อดำเนินการ โอนเงินเข้าบัญชีธนาคาร สำหรับผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ตามโครงการ
4. การชำระเงินคืน เงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับจากที่วันทำการทำสัญญากับกองทุน
5. กรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญา ไม่ชำระคืนตามเงื่อนไขที่กำหนดในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามที่กำหนดไว้ในข้อระเบียบข้อบังคับของกองทุนวันแต่ ได้รับการผ่อนผันตามมติเสียงเกินกึ่งหนึ่งจากที่ประชุมสมาชิก
6. กรณีที่ผู้กู้นำเงิน ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควรให้คณะกรรมการมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยคืนจากผู้กู้ได้

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบของการประเมินแบบชีพพีโมเดล

รูปแบบของการประเมินแบบชีพพีโมเดลจะมีการทำประเมินว่าโครงการนั้นดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ รวมไปถึงการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมของโครงการ รวมไปถึงการประเมินผลสรุปหลัง

โครงการสิ้นสุดแล้วเพื่อผลลัพธ์ของโครงการด้วย โดยจะมีการกระทำประเมินเพื่อช่วยในการตัดสินใจในด้านต่างๆ ทั้งหมด 4 ด้านดังต่อไปนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์ โดยจะเน้นความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม, ความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ซึ่งการประเมินสภาวะแวดล้อมมี 2 วิธี คือ Contingency mode เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อมเพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้พัฒนาส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น โดยใช้การสำรวจหัตถุภาพภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้างๆ และอีกวิธีหนึ่งคือ Congruence mode เป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างปฏิบัติจริงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งจะทำให้เราทราบว่าวัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ ซึ่งจะเป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่จัดขึ้นว่ามีส่วนช่วยให้บรรลุจุดหมายของโครงการหรือไม่โดยมักจะประเมิน 3 ด้านดังนี้

2.1 ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ

2.2 ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.3 การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น เวลา, เงินทุน, อุปกรณ์และเครื่องมือ อาคารสถานที่ เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

เป็นการตัดสินใจในด้านประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ ซึ่งการประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการคือ

1. เพื่อค้นหาและทำนายข้อบกพร่องของโครงการหรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน

2. เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน

3. เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติงานต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ส่วนประกอบสำคัญของกระบวนการประเมินกระบวนการ ก็คือ การจัดหานักประเมินกระบวนการ เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ, การประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในแผนงาน และ การปรับปรุงโครงสร้างของการประเมินอย่างสม่ำเสมอ

โดยสรุปแล้วภายในการประเมินกระบวนการก็ให้ได้มาซึ่งสารสนเทศซึ่งจะถูกวิเคราะห์รวบรวมและนำเสนอต่อผู้ดำเนินโครงการที่ต้องการสารสนเทศนั้น เพื่อทำการคาดคะเนล่วงหน้าแล้วทำการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและบันทึกสารสนเทศสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการ

4.การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปล ความหมายของความสำเร็จ ทั้งในระหว่างปฏิบัติตามโครงการ และเมื่อสิ้นสุดโครงการซึ่งโดยทั่วไปแล้วการประเมินผลผลิต จะคือการกำหนดวัตถุประสงค์นำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร แล้วเปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานที่กำหนดไว้ก่อน และแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยการประเมินสภาวะแวดล้อม, ปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วยซึ่งในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ประเมินได้ใช้กรอบแนวคิดการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล มาเป็นรูปแบบหลักของการประเมิน

8. การ วิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนฯ ที่ได้รับการจัดสรรเงินทุนให้มีการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างต่อเนื่องและมั่นคงโดยการสร้างโอกาสให้บัณฑิตว่างงานเข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการรวมไปถึงการนำความรู้ในหลักสูตรเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมไปถึงปัญหาอุปสรรคนับว่าประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่งคือ มีการรายงานผลความก้าวหน้านโยบายกองทุนฯ ของแต่ละหมู่บ้าน / ชุมชน ภายใต้การรับผิดชอบของบัณฑิตแต่ละคนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่ม โครงการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลและส่งเสริมการพัฒนานโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นอกจากนี้ยังต้องติดตามประเมินผลสำเร็จของโครงการนี้จากจำนวนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการโครงการเพิ่มประสิทธิภาพฯ ซึ่งจะทำการประเมินได้เมื่อสิ้นสุดโครงการลงแล้ว

9. เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันอังคารที่ 15 มกราคม 2545 หน้า 6 ได้กล่าวการบริหารกองทุนล้านบาทให้มีประสิทธิภาพว่า การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องสร้างความรู้ การบริหารจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนมากกว่ายึดระเบียบตายตัว จึงต้องแก้ไขระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง การติดตามช่วยแก้ไขปัญหาวินิจฉัย การบริหารแบบ โปร่งใสเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนทุกระดับมีแนวทางพัฒนาโลกให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันพฤหัสบดีที่ 31 มกราคม 2545 หน้า 12 ได้กล่าวเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านก้าวอย่างที่ต้องฟันฝ่าว่า โครงการบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านนี้ได้รับเสียงวิจารณ์มาตลอด เพราะเป็นการทำหลักสูตรแบบเร่งรีบ คู่มือชุดวิชาต่างๆ ก็ทำกันแบบจุกจุกเครื่องมืออาคารสถานที่เรียนก็ไม่มีความพร้อม สถาบันแต่ละแห่งจะต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเอาเอง ด้วยเหตุนี้ร่วมกับคุณภาพการผลิตบัณฑิตที่ผ่านมาของสถาบันราชภัฏ ทำให้สังคมไม่ไว้วางใจว่าสถาบันราชภัฏผลิตบัณฑิตชุดนี้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นอกนั้นยังต้องฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ระหว่างทำงานในพื้นที่ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องใหม่ทั้งสิ้น ประกอบกับมีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยเข้าไปตรวจสอบดูแล ซึ่งมาตรฐานของแต่ละหน่วยงานก็แตกต่างกัน การทำงานจึงไม่ใช่เรื่องง่ายอย่างที่หลายคนคิด

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันเสาร์ที่ 2 กุมภาพันธ์ 2545 หน้า 24 ได้กล่าวเกี่ยวกับการคาดบัณฑิตกองทุนสมัครตามเป้าว่า เมื่อวันที่ 31 มกราคม นายถนอม อินทรกำเนิด เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ (สปร.) เปิดเผยหลังการประชุมคณะกรรมการติดตามและการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่า ขณะนี้มีบัณฑิตในโครงการรวมทั้งสิ้น 70,895 คน ยังมีหมู่บ้านที่ยังไม่มีบัณฑิตอาสาเข้าไปศึกษาประมาณ 4,000 หมู่บ้าน ซึ่งได้มีการขยายเวลารับเป็นครั้งสุดท้ายวันที่ 31 มกราคมที่ผ่านมา คาดว่าจะมีผู้มาสมัครรวมแล้วใกล้เคียงกับยอดรับเต็ม 74,881 คน ซึ่งบัณฑิตที่เข้ามาใหม่จะมีการสอนเสริม ส่วนหนังสือชุดวิชาการวิจัยชุมชน การจัดการและการวางแผนธุรกิจชุมชน การจัดการธุรกิจ การวางแผนพัฒนา และสารนิพนธ์ จะแล้วเสร็จและส่งให้นักศึกษาภายในเดือนกุมภาพันธ์และมีนาคมนี้ แม้หนังสือดังกล่าวจะไปถึงช้าแต่ไม่เป็นปัญหาอะไรเพราะมีการสอนล่วงหน้าไปก่อนแล้ว

บทที่ 3

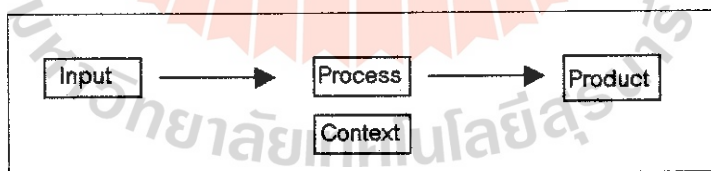
วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้แล้วในบทที่ 1 ดังนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าว จึงต้องดำเนินการประเมินโครงการตามวิธีการต่างๆทั้งหมด 6 ด้านดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นการเสนอข้อมูลของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านไทยเค็ม ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งการประเมินโครงการนั้นเป็นการประเมินเชิงระบบ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบการประเมินแบบซิฟท์โมเดล (CIPP Model) มี 4 ส่วนที่ต้องการประเมิน คือ บริบท (Context) , ปัจจัยนำเข้า (Input) , กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) ดังแผนภาพระบบง่ายๆ ดังภาพ

แผนภาพแสดงระบบตามแนวคิดการประเมินแบบซิฟท์โมเดล

โดยการประเมินกองทุนหมู่บ้านจะแบ่งการประเมินเชิงระบบออกเป็น 2 หน่วยระบบย่อย คือ

1. หน่วยระบบการจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ สมมติให้เป็นหน่วยระบบ A
2. หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย สมมติให้เป็นหน่วยระบบ B

โดยทั้งสองหน่วยระบบย่อยจะทำการประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมทั่วไปของหมู่บ้านซึ่งส่งผลต่อทั้งสองหน่วยระบบย่อยของโครงการกองทุนหมู่บ้าน สภาพปัจจุบันในด้านต่างๆ เป็นต้น และมีการประเมินบริบทเฉพาะตัวกรณีหน่วยระบบ B เช่น อาชีพหลัก , รายได้ของครอบครัวผู้กู้ , ภาวะหนี้สินของผู้กู้ เป็นต้น

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของทั้ง 2 หน่วยระบบย่อย คือ หน่วยระบบ A เช่น นโยบายของรัฐบาล , เงิน 1 ล้านบาท และหน่วยระบบ B เช่น เงินกู้ , การดำเนินกิจการของผู้กู้ เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) จะเป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบ คือ หน่วยระบบ A เช่น การคัดเลือกผู้กู้ , การรับชำระหนี้ และหน่วยระบบ B เช่น การดำเนินธุรกิจของผู้กู้ , การจัดหาวัตถุดิบและการตลาด เป็นต้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นในทั้งสองหน่วยระบบ ทั้งผลที่เกิดขึ้นโดยตรงและผลกระทบทางตรงและทางอ้อมในแง่ดีและไม่ดี คือ หน่วยระบบ A เช่น ยอดเงินที่ให้กู้ , จำนวนผู้กู้ และหน่วยระบบ B เช่น รายได้เป็นตัวเงิน , ผลผลิตที่เป็นสิ่งของ เป็นต้น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการทำการประเมินกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ ถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริง ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลทั้งจากประชากรและมีการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นกระบวนการได้มาของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ประชากร จะศึกษาข้อมูลจากสมาชิกทั้งหมดของกลุ่มเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

- 1.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไทยเดิมจำนวน 15 คน
- 1.2 กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน ไทยเดิม จำนวน 15 คน
- 1.3 สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม จำนวน 33 ราย

2. กลุ่มตัวอย่าง จะศึกษาข้อมูลจากสมาชิกบางส่วนของกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการใช้กฎชาวบ้าน เรื่องขนาดตัวอย่าง คือถ้าประชากรมีขนาดเล็ก (ไม่เกิน 500 หน่วย) ใช้กลุ่มตัวอย่าง 20 % ของประชากร (เอกสารประกอบการเรียนวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2545) โดยมีกลุ่มเป้าหมายดังนี้

- 2.1 กลุ่มผู้อาวุโสในหมู่บ้านไทยเดิม
- 2.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม
- 2.3 ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

2.4 ประชาชนในหมู่บ้านไทยเดิม

ซึ่งการศึกษาข้อมูลด้านต่างๆ จากแต่ละกลุ่มเป้าหมายข้างต้น ได้กล่าวรายละเอียดแล้วในเรื่องการเลือกผู้ให้ข้อมูล ของบทที่ 1

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านไทยเดิมผู้ประเมินได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล ซึ่งเป็นการประเมินตามแนวคิดเชิงระบบ โดยแยกเป็น 2 หน่วยระบบย่อย คือ

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ซึ่งภายใต้กรอบทฤษฎีดังกล่าว ได้มีการกำหนดตัวชี้วัดของแต่ละหน่วย แยกเป็น 4 หน่วย ดังนี้

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)

หน่วยระบบ A	หน่วยระบบ B
บริบทระดับประเทศ	บริบทระดับประเทศ
1. ความยากจนของประเทศ	1. ความยากจนของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)	2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ	3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน	4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. บรรยากาศของความอ่อนแอในชนบท	5. บรรยากาศของความอ่อนแอในชนบท
6. ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน	6. ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
7. ค่านิยมในกระแสวิฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ	7. ค่านิยมในกระแสวิฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ
บริบทระดับท้องถิ่น	บริบทระดับท้องถิ่น
1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
2. สภาพปัจจุบันของหมู่บ้าน	2. สภาพปัจจุบันของหมู่บ้าน
3. สภาพเศรษฐกิจและอาชีพทั้งหมู่บ้าน	3. สภาพเศรษฐกิจและอาชีพทั้งหมู่บ้าน
4. สภาพความเป็นอยู่ด้านสังคม/วัฒนธรรม	4. สภาพความเป็นอยู่ด้านสังคม/วัฒนธรรม

5. ภูมิปัญญาชาวบ้าน 6. กลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน 7. โครงการพัฒนาหมู่บ้าน โดยรัฐบาล/เอกชน	5. ภูมิปัญญาชาวบ้าน 6. กลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน 7. โครงการพัฒนาหมู่บ้าน โดยรัฐบาล/เอกชน บริบทเฉพาะตัว 1. ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว 2. ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ 3. หนี้สินธนาคารของผู้กู้ 4. หนี้สินนายทุนนอกระบบของผู้กู้ 5. อาชีพหลักของผู้กู้ 6. รายได้ของครอบครัว 7. ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
--	---

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)

หน่วยระบบ A	หน่วยระบบ B
1. นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น 2. เงิน 1 ล้าน 3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 4. ผู้สมัครขอกู้เงิน 1. ทุนสะสมของหมู่บ้าน 2. นักศึกษาบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน	1. เงินที่กู้มาได้ 2. เงินลงทุนจากส่วนอื่นๆ 3. วัตถุประสงค์ สถานที่ เครื่องจักรและอุปกรณ์ในการทำธุรกิจและประกอบอาชีพ 4. เทคนิควิธีทำงาน 5. กำลังทำงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)

หน่วยระบบ A	หน่วยระบบ B
1. การคัดเลือกผู้กู้	1. การทำกิจการถูกวิธี
2. การแนะนำวิธีทำธุรกิจ	2. การหาตลาด
3. การรับชำระหนี้	3. การหาวัตถุดิบที่ดี
4. การทำบัญชีของกองทุน	4. การหาเครื่องจักร วัสดุและอุปกรณ์ที่ดี
5. การช่วยหาตลาด	5. การทำบัญชีรายรับรายจ่ายของกิจการ
6. การเก็บเงินส่งจะสะสม	6. การวิเคราะห์ประเมินธุรกิจที่ทำ
7. บทบาทหน้าที่ของนักศึกษาบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	7. การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและการประยุกต์ปรับปรุงวิธีดำเนินกิจการ

4. ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

หน่วยระบบ A	หน่วยระบบ B
ผลโดยตรง	ผลโดยตรง
1. จำนวนผู้กู้เงิน	1. รายได้เป็นเงิน
2. ยอดเงินที่ให้กู้	2. ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
3. เงินกองทุนสะสม	3. ผู้กู้มีชื่อเสียง
4. ชื่อเสียงของหมู่บ้าน	4. ผู้กู้เกิดความพอใจในผลผลิตจากธุรกิจ
ผลกระทบโดยตรง	ผลกระทบโดยตรง
1. จำนวนผู้ที่ไม่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
2. การขยายกิจการของผู้กู้	2. กิจการของผู้กู้ดีขึ้นด้วยเทคนิคและวิธีการที่ศึกษาค้นคว้า
3. การเกิดกิจการใหม่ๆขึ้นในท้องถิ่น	
ผลกระทบทางอ้อม	ผลกระทบทางอ้อม
1. กองทุนฯมีศักยภาพและความเข้มแข็ง	1. ผู้กู้มีการพึ่งตัวเอง
2. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้	2. ผู้กู้มีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจให้เข้มแข็งและยั่งยืน
3. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด	
4. ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจ	3. การกลับคืนถิ่นของประชาชน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ประเมินได้ใช้เครื่องมือ คือ แบบรายงานต่างๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลอื่นๆประกอบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.แบบบันทึกการสัมภาษณ์ ได้แก่

- แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทศนคคที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- แบบบันทึกการสัมภาษณ์ที่ผู้ประเมินจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชน

2.แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

- แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)
- แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

3.แบบบันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

เป็นการบันทึกโดยผู้ประเมินเข้าไปสังเกตการทำกิจกรรมต่างๆของกองทุนฯ เช่น การเก็บเงิน ฝากสัจจะออมทรัพย์. การออกตรวจสอบธุรกิจของผู้กู้เงินโดยคณะกรรมการกองทุน เป็นต้น

4. แบบสอบถาม

- เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของชาวบ้านเกี่ยวกับความสามัคคี ความซื่อสัตย์, การยกย่องคนทำความดี, การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในหมู่บ้านรวมถึงการรับฟังความคิดเห็นจากชาวบ้าน, การแก้ปัญหาโดยแผนงานจากชาวบ้าน และคุณสมบัติของผู้นำชุมชน ซึ่งจะนำไปสรุปเป็นข้อมูลในแบบรายงาน บรร.2

5.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านนั้น ผู้ประเมินมีวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาจากเอกสารต่างๆของตำบลหนองน้ำแดง และหมู่บ้านไทยเดิม , ข้อมูลจาก กชช2 ค ข้อมูลจาก จปฐ และแผนพัฒนาระดับตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองน้ำแดง รวมถึงแผนที่ที่เกี่ยวข้อง

2. การสัมภาษณ์ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงต่อวัตถุประสงค์

3. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการจัดเวทีชาวบ้านในระดับหมู่บ้านและตำบล เพื่อให้ได้มาซึ่งแผนแม่บทชุมชน

4. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์ต่างๆตามโอกาส เช่น การสังเกตการณ์มีส่วนร่วมของชาวบ้านในการทำกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านและชุมชน

5. แบบสอบถาม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นตัวแทนที่ใกล้เคียงกับข้อมูลจากประชากร

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีดังกล่าว มีข้อจำกัดบางประการ คือ

1. ในการจัดเวทีชาวบ้านแต่ละครั้ง ชาวบ้านเข้าร่วมประชุมค่อนข้างน้อย

2. ชาวบ้านไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น มักจะเป็นผู้ฟัง โดยให้กลุ่มผู้นำและคณะกรรมการเป็นผู้ชี้แจงและแสดงความคิดเห็น

3. แบบสอบถาม ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรเพราะว่าไม่ชอบการเขียนหนังสือ และมีความรู้ค่อนข้างน้อย

4. ในการสัมภาษณ์ ผู้กู้เงินบางรายไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล

5. ในการทำ AIC ชาวบ้านบางกลุ่มไม่สามารถวาดรูปเพื่อแสดงภาพ อดีต ปัจจุบัน และความคาดหวังในอนาคตได้ แต่ใช้วิธีการเขียนบรรยายแทน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมข้อมูลมาได้ตามวิธีการต่างๆ โดยอาศัยเครื่องมือในการเก็บข้อมูลตามที่กล่าวมาแล้วนั้น จะนำมาจัดทำให้เป็นระเบียบ เพื่อความสะดวกรวดเร็วและง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความหมาย และสรุป โดยเริ่มตั้งแต่การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ดังนี้

1. แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมมาได้มีทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยข้อมูลเชิงคุณภาพจะทำการวิเคราะห์โดยการจัดกลุ่มข้อมูลและแยกประเภทให้ตรงตามประเด็นที่ต้องการประเมินและทำการสรุปความ เช่น ข้อมูลทางประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน, การตั้งถิ่นฐาน, สภาพภูมิศาสตร์, อาชีพและการทำมาหากินในอดีต เป็นต้น ด้านข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น ข้อมูลประชากร, จำนวนครัวเรือนการประกอบอาชีพต่างๆ จำนวนที่ดินทำกิน ข้อมูลด้านการศึกษา จำนวนครูและนักเรียน จำนวนสัตว์เลี้ยง ฯลฯ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ เป็นต้น

2. แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) ข้อมูลที่เก็บได้จาก บร.2 นี้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น ข้อมูลด้านความสามัคคี ความซื่อสัตย์ของคนในหมู่บ้านจำนวนกลุ่มองค์กร จำนวนเด็ก สตรี และคนชราที่ได้รับความช่วยเหลือ เป็นต้นซึ่งวิเคราะห์โดยค่าร้อยละ ร้อยละ และค่าเฉลี่ยเลขคณิต

3. แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคนที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยแยกประเภทให้ตรงกับประเด็นที่ต้องการประเมินแล้วทำการสรุป

4. แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ เช่น กระบวนการจัดทำระเบียบกองทุนฯ, การรับสมาชิก, เกณฑ์การพิจารณาเงินกู้, ปัญหาต่างๆ ของกองทุน เป็นต้น วิเคราะห์โดยประเภทให้ตรงกับประเด็นที่ต้องการประเมินแล้วทำการสรุป ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ คือ จำนวนผู้กู้เงินเพื่อไปดำเนินกิจกรรมและประกอบอาชีพต่าง ๆ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

5. แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน) แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์) แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนของหมู่บ้าน) และแบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

ชน) ข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีและการสัมภาษณ์นั้นเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงทำการวิเคราะห์แบบแยกเป็นประเด็นและทำการสรุปความ

6. แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ จึงทำการวิเคราะห์โดยทำการแยกประเด็นให้ตรงกับวัตถุประสงค์แล้วทำการสรุปความ และใช้ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ตามลำดับ

7. แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี) มีข้อมูลรายรับ รายจ่ายใน 1 ปี เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ จะทำการหาค่าเฉลี่ย นอกจากนั้นเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจของผู้ กู้ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จะทำการวิเคราะห์โดยการจัดกลุ่มข้อมูล แยกประเภทให้ตรงกับประเด็นที่ต้องการประเมิน เมื่อได้ข้อมูลที่ตรงตามที่ต้องการแล้วทำการสรุปความ

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

จากรายงานผลประจำปีของธนาคารแห่งประเทศไทย(http://www.bot.or.th/bothomepage/databank/Econ_data/Graph/G5.htm) ได้กล่าวถึงความยากจนของประเทศ ดังนี้คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยนั้น ชะลอตัวลงส่งผลให้ทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ ประสบกับปัญหาภาวะขาดทุนโดยส่วนใหญ่ บางกิจการประสบกับภาวะขาดทุนอย่างรุนแรงจนต้องปิดกิจการ ส่วนภาคธุรกิจที่ยังอยู่ก็ดำเนินกิจการด้วยความรัดกุมเพื่อให้ธุรกิจดำเนินได้อย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันภาพรวมของเศรษฐกิจในช่วงครึ่งแรกของปี 2545 ปรับตัวดีขึ้นต่อเนื่องจาก 2544 มีการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนขึ้นมีแนวโน้มที่จะขยายตัวในอัตราที่สูงขึ้น ในภาคอุตสาหกรรมเร่งตัวขึ้นและกระจายตัวในหลากหลายสาขา อุตสาหกรรมผลิตเพื่อส่งออกและเพื่อบริโภค รายได้จากภาคเกษตรและภาคบริการขยายตัวอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนด้านอุปสงค์ การอุปโภคบริโภคภาคเอกชนขยายตัวในเกณฑ์ที่ดีตามการเพิ่มขึ้นของรายได้ทั้งภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำลงอย่างต่อเนื่องและความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่ปรับตัวดีขึ้นตามลำดับ การลงทุนภาคเอกชนและมูลค่าการส่งออกปรับตัวดีขึ้นอย่างชัดเจน ปริมาณการส่งออกขยายตัวได้ต่อเนื่องตามการฟื้นตัวของประเทศคู่ค้าและแม้ว่าราคาของสินค้าส่งออกยังคงลดลงแต่มีอัตราการลดที่ชะลอตัว ส่งผลให้มูลค่าการส่งออกปรับตัวดีขึ้นตามลำดับ ซึ่งการเร่งตัวของทั้งการลงทุนภาคเอกชนและการส่งออกมีส่วนช่วยทดแทนการชะลอตัวลงของการใช้จ่ายภาครัฐและคาดว่าจะป็นฐานสนับสนุนการขยายตัวของเศรษฐกิจในช่วงครึ่งหลังของปี

เสถียรภาพเศรษฐกิจทั้งในและนอกประเทศอยู่ในเกณฑ์ดีต่อเนื่อง อัตราเงินเฟ้อลดลงภาวะการมีงานทำดีขึ้น ค่าเงินบาทแข็ง ขณะที่เงินสำรองทางการเพิ่มขึ้นและภาระหนี้ต่างประเทศลดลงตามลำดับ

ในภาคการเงิน ส่วนสภาพคล่องของระบบการเงินยังอยู่ในระดับสูงส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยตลาดเงินอยู่ในระดับต่ำอย่างไรก็ตาม แม้เศรษฐกิจจะมีการปรับตัวดีขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงครึ่งแรกของปี แต่ยังมีปัจจัยเสี่ยงต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจในช่วงครึ่งหลังของปี โดยเฉพาะประเด็นความแข็งแกร่งของการฟื้นตัวของเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าที่มีความไม่แน่นอนมากขึ้นหลังจาก

การปรับตัวลงอย่างมากของดัชนีในตลาดหลักทรัพย์สหรัฐฯ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อปริมาณการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศในช่วงครึ่งหลังของปี

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(ภาคอุตสาหกรรม)ได้จัดทำแผนการพัฒนา(<http://www.smethai.nct/th/theme/include/detail.asp?ContentID=001&SubContentID>) ส่วนที่ 1 บทบาทและความสำคัญของ SMEs

ในปัจจุบัน ภาคธุรกิจของไทยประกอบด้วยวิสาหกิจจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 8.5 แสนกิจการในจำนวนนี้ กว่าร้อยละ 99.7 จัดว่าเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกล่าวคือ มีการจ้างงานไม่เกิน 200 คนต่อกิจการ และประมาณร้อยละ 40 เป็นวิสาหกิจขนาดเล็กมากซึ่งอยู่นอกระบบไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายในภาคอุตสาหกรรม แรงงานประมาณกึ่งหนึ่ง และการจ้างงานใหม่ที่เกิดขึ้นหลังวิกฤตการณ์ในปี พ.ศ. 2540 ประมาณร้อยละ 60 อยู่ใน SMEs ประมาณร้อยละ 30 ของวิสาหกิจไทยทั้งพหุภาคต่างประเทศ และอุตสาหกรรมส่งออกขนาดใหญ่ของไทยใช้วัตถุดิบแปรรูปขั้นต้นและชิ้นส่วนที่ผลิตภายในประเทศส่วนหนึ่ง การเพิ่มขีดความสามารถของ SMEs ที่เป็นผู้ผลิตเพื่อส่งออกและ SMEs ที่รับช่วงการผลิตจากผู้ส่งออก จึงเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาการส่งออกของไทยและการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศในภาพรวม นอกจากนี้ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่กระจายอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศ เป็นทั้งผู้ซื้อผลผลิต และผู้ผลิตสินค้าและบริการสนองความต้องการของราษฎรผู้บริโภคในท้องถิ่นห่างไกล จึงเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการกระจายรายได้และความเจริญสู่ภูมิภาค

ส่วนที่ 2 ทิศทางและแนวคิดในการพัฒนา SMEs ภาคอุตสาหกรรม

การพัฒนาและส่งเสริม SMEs ต้องสามารถแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง อันได้แก่ การขาดเทคโนโลยี ขาดความสามารถในการจัดการสมัยใหม่ สินค้าด้อยคุณภาพ ขาดทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและตรงความต้องการ การกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ อุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งทุน เป็นต้น

ส่วนที่ 3 กลยุทธ์และมาตรการในการพัฒนา SMEs

เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์การพัฒนาข้างต้น จึงกำหนดกลยุทธ์และมาตรการ ประกอบด้วย 7 กลยุทธ์หลัก และ 32 มาตรการ ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับความสามารถด้านเทคโนโลยีและการจัดการ

มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

- (1.1) พัฒนาและประยุกต์ระบบวินิจัยและให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่สถานประกอบการให้เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมและจัดความช่วยเหลือแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- (1.2) จัดระบบบริการที่ปรึกษาเฉพาะด้านเพื่อแก้ไขปัญหาและปรับปรุงกิจการ
- (1.3) สนับสนุนและส่งเสริมการปรับปรุงกิจการให้ทันสมัย (Modernization) และใช้ระบบ ISO และ TQM ที่เหมาะสมกับธุรกิจไทย
- (1.4) สนับสนุนการยกระดับคุณภาพสินค้าของ SMEs สู่มาตรฐานสากล
- (1.5) พัฒนาเครือข่ายและประสิทธิภาพของแหล่งบริการวิจัยและพัฒนา

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรบุคคลของ SMEs

มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

- (2.1) บ่มเพาะและสร้างผู้ประกอบการใหม่และพัฒนาผู้ประกอบการเดิมให้พร้อมรับการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์
- (2.2) เพิ่มประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นของระบบบริการฝึกรวมให้สนองต่อความต้องการของบุคลากรของ SMEs
- (2.3) เพิ่มประสิทธิภาพของระบบมาตรฐานฝีมือแรงงาน
- (2.4) ปรับปรุงการผลิตบุคลากร ในสถาบันการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างและขยายโอกาสด้านการตลาดแก่ SMEs

มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

- (3.1) ปรับปรุงระบบการจัดซื้อของรัฐ ให้เอื้อต่อ SMEs โดยเน้นการขยายโอกาสแก่วิสาหกิจขนาดย่อม
- (3.2) ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมรับช่วงการผลิตที่เชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- (3.3) เพิ่มความเข้มแข็งของกิจกรรมส่งเสริมการส่งออก
- (3.4) ส่งเสริมธุรกิจการค้าชายแดน และการจัดตั้งบริษัทการค้าระหว่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มขีดความสามารถของสถาบันการเงินและสร้างกลไกเสริมทางการเงิน เพื่อส่งเสริม SMEs

มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

- (4.1) ขยายและเพิ่มประสิทธิภาพระบบประกันสินเชื่อ

(4.2) พัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐให้เป็นสถาบันการเงินเพื่อ SMEs

(4.3) จัดตั้งกองทุนเพื่อการร่วมทุนกับ SMEs ที่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา

(4.4) จัดตั้งกองทุนส่งเสริม SMEs เพื่อเป็นกลไกทางนโยบายในการส่งเสริม SMEs และเป็นแหล่งทุนสนับสนุนการรวมกลุ่มของ SMEs

(4.5) เพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานเพื่อให้บริการปรึกษาแนะนำด้านการเงินแก่ SMEs

กลยุทธ์ที่ 5 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของธุรกิจ

มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

(5.1) เร่งพัฒนาและจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของ SMEs

(5.2) พัฒนากลไกในการปรับปรุงนโยบาย กฎหมายและการบริหารเพื่อสร้างความเป็นธรรมชัดเจนเปรียบเทียบของ SMEs

(5.3) ส่งเสริม SMEs ให้พร้อมเข้าสู่สังคมข่าวสาร

(5.4) ปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการกระจายสินค้า

(5.5) ยกกระดับขีดความสามารถของหน่วยงานระดับท้องถิ่นในการให้บริการแก่ SMEs และการจัดทำแผนส่งเสริม SMEs ในภูมิภาคให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจภาคต่าง ๆ เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ

(5.6) ส่งเสริมการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขนาดย่อม

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชน

มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

(6.1) บ่มเพาะการจัดตั้งวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนที่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาในอนาคต

(6.2) ส่งเสริมการใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาเดิมของวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ

(6.3) ยกกระดับขีดความสามารถด้านการจัดการเชิงธุรกิจและส่งเสริมให้วิสาหกิจรายย่อยสามารถเข้าสู่ระบบที่เป็นทางการได้

(6.4) ผลักดันและยกระดับความร่วมมือในกลุ่มธุรกิจ

กลยุทธ์ที่ 7 สร้างความเชื่อมโยงและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจครบวงจร

มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

(7.1) ศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ตามหลักการเกาะกลุ่มธุรกิจเพื่อประสิทธิภาพโดยรวม

(7.2) พัฒนาโครงการนำร่องเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการเชื่อมโยงวิสาหกิจครบวงจร ในแต่ละภูมิภาค

(7.3) ผลักดันและสนับสนุนการรวมกลุ่มและการสร้างธุรกิจสัมพันธ์

(7.4) จัดมาตรการสนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สิทธิประโยชน์และเงินทุนเพื่อผลักดันให้เกิดการลงทุนและร่วมลงทุนดำเนินกิจการประเภทต่าง ๆ รองรับธุรกิจอย่างครบวงจร

ส่วนที่ 4 กลไกการบริหารแผน

กระบวนการบริหารและจัดการเพื่อนำแผนแม่บทฯ ไปสู่การปฏิบัติ จะอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 โดยมีสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นผู้บริหารและประสานแผนสำหรับในส่วนของแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคการค้าและภาคบริการ ขณะนี้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กำลังจ้างศึกษา และวิเคราะห์พื้นฐาน ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จ และสามารถนำเสนอต่อสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อจัดทำเป็นนโยบายและแผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคการค้า และภาคบริการ ได้ภายใน กลางปี 2544 เป็นที่คาดหวังว่าเมื่อได้มีการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้ง 3 ภาค คือ ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้า และภาคบริการ ได้อย่างเสร็จสมบูรณ์ จะสามารถช่วยให้ทิศทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไปในทางเดียวกัน มีการผนึกกำลังที่เข้มแข็งมากขึ้น ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถผลิตพื้นที่เศรษฐกิจของประเทศอันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในอนาคต

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศการขาดดุลการค้าของประเทศเกิดจากการที่ประชาชนในประเทศไม่นิยมใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศไทย ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ผลิตในประเทศไทย แต่ประชาชนในท้องถิ่นอาจจะมองว่าทางรัฐบาลหรือผู้นำในฝ่ายต่าง วางนโยบายการบริหารประเทศแล้วไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบายที่วางไว้ได้หรือไม่ รัฐบาลควรที่จะให้ความสำคัญในด้านการอุตสาหกรรมต่าง ๆ ผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่ควรมีการส่งเสริมให้มีคุณภาพและมาตรฐานเทียบเท่าต่างชาติ เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้านั้น ๆ ขึ้นอีก

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ระบบเศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงรุดหน้าก้าวไกลไปกว่าเดิมมาก ในสังคมไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง การปกครอง ครอบครัวยุติ ความเชื่อและการให้คุณค่าทางพฤติกรรม และการศึกษาโครงสร้างสังคมไทย สร้างขึ้นมาบนพื้นฐานของสิ่งแวดล้อมดั้งเดิม

และระบบเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมโบราณ ซึ่งไม่สามารถทำหน้าที่ได้เหมาะสมกับสภาวะทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมและข้อมูลข่าวสารท่ามกลางกระแส โลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงปรับตัวของระบบต่าง ๆ ในสังคมไทย จึงไม่ได้สัดส่วนกับการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจทั้งทางด้านการเงินและการคลัง ก่อให้เกิดภาวะยุ่งยากสับสนที่เรียกว่า การปรับตัวไม่ทันกันกับวัฒนธรรม (Cultural lag) นำไปสู่ความไม่โปร่งใสและยุ่งยากในสังคม (Disorganization) ซึ่งจะทราบได้จากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ความอ่อนแอของชุมชนในด้านการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาชุมชน

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน เกิดจากปัญหาใหญ่ ๆ ในด้านเศรษฐกิจของชุมชน คือ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนมากและมักจะประสบปัญหาในเรื่องของ ปัญหาราคาสินค้าทางการเกษตรตกต่ำ ต้นทุนในการผลิตสูง ที่สำคัญของเงินทุนในการที่จะนำมาลงทุนใช้ในการประกอบอาชีพ ไม่มีเงินทุนก็ไม่สามารถที่จะทำกิจการใด ๆ ได้ จึงต้องไปกู้ยืมเงินจากนายทุนที่เสียดอกเบี้ยแพง ๆ ได้ผลผลิตออกมาก็ไม่พอที่จะใช้หนี้ ทำให้เป็นหนี้สินสิ้นพันตัว ในปัจจุบันนี้มีเงินกองทุนหมู่บ้านที่รัฐบาลจัดสรรมาให้ก็ช่วยให้ประชาชนมีโอกาสมากขึ้นในการที่จะประกอบอาชีพ ถึงแม้ว่าจะเป็นเงินไม่มากก็ตาม

1.1.6 บรรยายภาคว่าความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

บางคนเรียกว่าความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท ความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทเกิดขึ้นจากการที่ ประชาชนในชนบทมีค่านิยมและความคิดที่ผิด คือคิดว่าเป็นคนชนบทของตนเองนั้นไม่มีความเจริญ สำหลัง อยู่ไปก็ไม่มีอะไรดีขึ้น เพราะมีอาชีพทำการเกษตรเป็นส่วนมาก ผลผลิตก็ได้ไม่คุ้มกับทุน จึงคิดที่จะเดินทางเข้าเมืองหลวงเพื่อที่จะไปหางานทำ คนส่วนใหญ่เดินทางมาหางานทำในเมือง ทั้งให้ผู้เฒ่าผู้แก่อยู่บ้านทำไร่ทำสวนไปตามลำพัง เพราะคิดว่าคงจะได้เงินมาจุนเจือครอบครัว ประชาชนทั้งบ้านเกิด

1.1.7 ค่านิยมและกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

เนื่องด้วยความสำเร็จก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีทำให้โลกเกิดการติดต่อสื่อสารกันอย่างง่าย ๆ มีการแลกเปลี่ยนทางด้านเศรษฐกิจ ความคิด วัฒนธรรมและความรู้ ทำให้เกิดการแพร่กระจายทางด้านวัฒนธรรมและค่านิยมที่ติดมากับการติดต่อสื่อสารสมัยใหม่ ในประเทศที่พัฒนาแล้วนั้นจะเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตามของประเทศที่ด้อยพัฒนา ซึ่งจะรับเอาสิ่งต่างๆ ที่มีในประเทศที่พัฒนาแล้วมาปฏิบัติมีการพึ่งพาประเทศที่พัฒนาทางด้านเทคโนโลยี ด้านวิชาการและนำเอาวัฒนธรรมต่างๆมาปฏิบัติตามด้วย เพราะมีความเชื่อที่ว่า เป็นการรับเอาวัฒนธรรมที่เจริญ

แล้วมาใช้ในประเทศทำให้ประเทศเป็นประเทศที่ทันสมัยทัดเทียมประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่นวัฒนธรรมในการกิน การทำงาน ทางครอบครัว การแข่งขันที่มีมากขึ้น การแต่งกาย เป็นต้น ทำให้ประเทศชาติต้องสูญเสียเอกลักษณ์ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมานาน และกับมาใส่ใจในวัฒนธรรมทางตะวันตก ทำให้เกิดภาวะการขาดดุลการค้ากับต่างประเทศเพราะ ปกติประเทศก็มีการพึ่งพาประเทศที่พัฒนาแล้วทางด้านเทคโนโลยี และด้านวิชาอยู่แล้ว เมื่อรับเอาวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตมาด้วย ทำให้เกิดความต้องการที่จะมีชีวิตแบบตะวันตก ต้องมีความสะดวกสบายที่ครบครัน สินค้าที่ใช้ต้องมีราคาค่อนข้างแพงและนำเข้ามาจากต่างประเทศจึงต่างก็พึ่งพาและรับเอาวัฒนธรรมเหล่านี้จึงมีผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจและทางด้านสังคมของประเทศ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านไทยเดิม

บ้านไทยเดิม หมู่ที่ 7 เริ่มเป็นหมู่บ้านเมื่อประมาณ พ.ศ. 2494 พื้นที่เป็นป่าเขาเป็นที่ราบลุ่มและภูเขาเตี้ยๆ มีป่าไม้ปกคลุมเล็กน้อย ได้มีประชาชนมาจับจอง ถากถางที่และอพยพมาอยู่จากหลากหลายจังหวัดส่วนมากมาจากจังหวัดอยุธยา แต่ก่อนบ้านไทยเดิมมีแต่หินกาบ ชาวบ้านเลยตั้งชื่อบ้านว่า "บ้านหินลายสอง" คำบลาปากช่อง และต่อมาจึงในปี พ.ศ. 2502 ได้มีการสร้างวัด ชาวบ้านตั้งชื่อวัดว่า "วัดไทยเดิม" ต่อมาจึงตั้งชื่อบ้านตามชื่อวัด ประมาณปี พ.ศ. 2519 ทางราชการได้แยกตำบลออกจากตำบลปากช่องมาเป็น ตำบลชนงพระ และปี พ.ศ. 2528 ได้แยกตำบลชนงพระเป็นตำบลหนองน้ำแดง และปี พ.ศ. 2530 หมู่บ้านไทยเดิมได้แยกออกหมู่ที่ 4 บ้านวะกะเจียวมาเป็นหมู่ที่ 7 บ้านไทยเดิมจนถึงปัจจุบัน

การตั้งถิ่นฐาน

ส่วนมากคนในพื้นที่เป็นคนมาจากหลากหลายจังหวัด ส่วนมากมาจากจังหวัดอยุธยามารับจ้างทำไร่และถากถางทำไร่ ทำสวน เป็นของตนเองจึงอพยพครอบครัวมาอยู่ขยายที่ทำไร่ ทำสวนตามความสามารถที่จะทำได้ เนื่องจากมีสภาพพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ ประชากรจึงบุกกรุกทำลายป่าเพื่อทำการเกษตรและเป็นที่อยู่อาศัยตั้งถิ่นฐานเป็นต้นมา

การขยายตัวของประชากร

จากการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่หมู่บ้านไทยเดิมครั้งแรกคนในหมู่บ้านนี้ยังมีไม่มากแต่ต่อมามีการขยายครอบครัวต่อครอบครัวจึงทำให้เกิดครัวเรือนมากขึ้นเรื่อยๆบางคนมีการย้ายตามญาติ ๆ เข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน จนทำให้ประชากรที่นี่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก จนปัจจุบันมีทั้งหมด 101 ครัวเรือน

ทำเลที่ตั้ง

ที่ตั้ง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอปากช่อง มีพื้นที่ทั้งหมด 4,200 ไร่ เป็นที่อยู่อาศัย 300 ไร่ และเป็นที่ดินทำกิน 900 ไร่ อยู่ห่างจากอำเภอปากช่อง 7 กิโลเมตร

อาณาเขตติดต่อ

บ้านไทยเดิม หมู่ที่ 7 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 18 ตำบลปากช่อง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 1 ตำบลหนองน้ำแดง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 8 ตำบลหนองน้ำแดง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 1 ตำบลหนองน้ำแดง

สภาพที่ดิน

ลักษณะพื้นดินของบ้านไทยเดิม หมู่ที่ 7 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมาเป็นดินร่วนปนทราย เป็นหินกาบเป็นเนินตื้นๆ เป็นดินเหนียวปนทราย และเป็นที่ราบลุ่ม มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชไร่ และทำสวน และมีการทำบ่อหินกาบตามสภาพพื้นที่

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

จากบริบทชุมชนชนบทกองทุนเงินล้านบ้านไทยเดิม หมู่ 7 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านที่มีประชากรอาศัยอยู่ค่อนข้างมาก คือในขณะนี้ มีประชากรประชากรจำนวน 101 ครอบครัว ชาย 315 หญิง 325 มีอาชีพทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ของคนในหมู่บ้าน มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดีรายได้ของแต่ละครอบครัวโดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 36,000 บาทต่อครอบครัวต่อปี

ประชาชนส่วนใหญ่ของหมู่บ้านได้รับการศึกษาในระดับภาคบังคับ คือจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นส่วนใหญ่ มีและวัดเป็นศูนย์รวมของคนในหมู่บ้านมีสุขภาพอนามัยที่ดีทำให้สามารถประกอบอาชีพมีรายได้นำไปใช้จ่ายภายในของครอบครัว ทำให้ครอบครัวเป็นสุขและเลี้ยงครอบครัวของตนเองได้

อาชีพหลักของประชากรหมู่บ้านไทยเดิม คือ เกษตรกร ทั้งปลูกผัก พืชไร่ พืชสวน สำหรับผักที่ปลูกมาก คือ ผักกาด ผักกวางตุ้ง ผักชี ต้นหอม ส่วนพืชไร่ที่ปลูกมาก คือ ข้าวโพด และมันสำปะหลัง และยังมีอาชีพเลี้ยงสัตว์ คือ เลี้ยงวัวนม และเลี้ยงไก่ นอกจากนี้อาชีพเกษตรกรแล้วยังมีอาชีพรับจ้างและรับราชการด้วย

ด้านสาธารณสุขโลก ปัจจุบันมีถนนลาดยางบางส่วน และลูกรังอัดคบบางส่วน มีความยาวประมาณ 7 กิโลเมตร และไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้าน ปัจจุบันครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน มีระบบประปาหมู่บ้าน แต่บางครัวเรือนยังคงใช้น้ำจากบ่อน้ำบาดาล สำหรับแหล่งน้ำที่สำคัญคือ บ่อน้ำบาดาลของหมู่บ้าน 1 บ่อ

สุขภาพอนามัย เป็นหมู่บ้านที่ ประชาชนในหมู่บ้านโดยภาพรวมมีสุขภาพดี เพราะประชาชนได้รับความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพจากกลุ่ม อสม. และมีการเตือนระวังภัยจากโรคติดต่อและโรคระบาดจากเจ้าหน้าที่อนามัยเสมอ ปัญหาสุขภาพที่พบภายในหมู่บ้าน การเป็นไข้หวัด ปวดหัว ตัวร้อน และการแพ้สารเคมีทางการเกษตร แต่ก็พบในจำนวนน้อยมาก

ระบบสังคมและวัฒนธรรม ส่วนใหญ่คนในชุมชนจะเป็นระบบเครือญาติกันเป็นส่วนใหญ่สังเกตได้จากนามสกุลเป็นส่วนใหญ่นั้นเมื่อมีการเลือกตั้งใดๆก็ตาม ใครมีญาติเยอะก็จะได้รับการเลือกตั้งเป็นส่วนใหญ่

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้านไทยเดิม

เนื่องจากสภาพดินฟ้าอากาศเหมาะสมแก่การเพาะปลูกพืชไร่และทำสวน ดังนั้นประชากรส่วนใหญ่ของบ้านไทยเดิมจึงประกอบอาชีพเกษตรกร ปลูกพืชไร่ - ทำสวน และทำสวนผัก รองมาคือรับจ้างและค้าขาย สำหรับพืชไร่ที่ปลูก คือ ข้าวโพด มันสำปะหลัง และพืชสวน คือน้อยหน่า มะม่วง สวนผักต่างๆ ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ด้วย คือเลี้ยงวัวนม ร้านค้าภายในหมู่บ้านมีทั้งหมด 4 ร้าน เป็นร้านขายของชำ และร้านขายอาหารตามสั่งทั้งหมด 4 ร้าน มีโรงงานอุตสาหกรรมการ เลี้ยงสัตว์ 1 โรงงาน

รายได้ของประชากรอยู่ในระดับปานกลาง คือพอมีพอกิน เพราะส่วนใหญ่ทำอาชีพรับจ้างมีเพียงส่วนน้อยรายได้สูงซึ่ง โดยมากจะอยู่ในกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงวัวนม โดยเฉลี่ยต่อปีจะมีรายได้เฉลี่ย 36,000 ต่อปี สำหรับอาชีพเกษตรกรรวม

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านหมู่บ้านไทยเดิม ไม่แตกต่างจากหมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลเดียวกัน ในชุมชนมีวัดอยู่ 2 แห่ง ชื่อวัดไทยเดิม และ วัดถ้ำโพธิ์ทอง ซึ่งมีพระสงฆ์ 13 รูป สามเณร 2 รูป ไม่มีภาษาพื้นบ้านของชาวบ้าน คือ ภาษาโคราช และภาษากลาง ซึ่งชาวบ้านยังมีประเพณีที่สำคัญส่วนใหญ่จะเป็นประเพณีวันสำคัญทางศาสนาตามปฏิทินในแต่ละปี คือ

เดือนมกราคม	ทำบุญประเพณีขึ้นปีใหม่
เดือนกุมภาพันธ์	ทำบุญประเพณีวันมาฆบูชา
เดือนมีนาคม	ทำบุญประเพณีวันสารทไทย
เดือนเมษายน	ทำบุญประเพณีวันสงกรานต์

เดือนพฤษภาคม	ทำบุญประเพณีวันวิสาขบูชา
เดือนกรกฎาคม	ทำบุญประเพณีวันเข้าพรรษา
เดือนสิงหาคม	ทำบุญประเพณีวันแม่แห่งชาติ
เดือนตุลาคม	ทำบุญประเพณีวันออกพรรษา
เดือนพฤศจิกายน	ทำบุญประเพณีวันลอยกระทง
เดือนธันวาคม	ทำบุญประเพณีวันพ่อแห่งชาติ

นอกจากนี้แล้วยังมีวัฒนธรรมประเพณีทั่วไป เช่น การขึ้นบ้านใหม่ บวชนาค แต่งงาน งานศพ เป็นต้น

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่น ๆ

ลักษณะที่เป็นศักยภาพที่ดี

ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี เป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นชุมชนเข้มแข็งซึ่งสำหรับกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม สิ่งที่สามารถแสดงถึงความเป็นชุมชนเข้มแข็ง คือ

ผู้นำชุมชน ของหมู่บ้านไทยเดิมแบ่งเป็นผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน อ.บ.ต. พัฒนาชุมชน พระสงฆ์ ส่วนผู้นำที่ไม่เป็นทางการที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือเหมือนกับผู้นำที่ทางราชการแต่งตั้งนั้น ได้แก่ ผู้เฒ่า ผู้แก่ในหมู่บ้าน

การรวมกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ขึ้นภายในหมู่บ้านเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่แสดงถึงความเข้มแข็งของชุมชน เพราะการรวมกลุ่มเกิดมาจากการที่ประชากรในหมู่บ้านมีความสามัคคีต้องการช่วยเหลือกัน และกัน และทำให้หมู่บ้านมีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านมากขึ้น กลุ่มต่าง ๆ ที่มีในหมู่บ้านมากขึ้น กลุ่มต่าง ๆ ที่มีในหมู่บ้าน ได้แก่

- กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กิจกรรมของกลุ่มคือ เป็นเงินทุนสำรองให้สมาชิกสามารถกู้เงินฉุกเฉินได้ และต้องการให้สมาชิกรู้จักการเก็บออมเงิน โดยการเก็บเป็นเงินฝากหุ้นละ 100 บาท
- กลุ่มสตรีแม่บ้าน มีกิจกรรมของกลุ่ม คือ ช่วยเหลือกับเรื่องการประกอบอาชีพทางด้านเกษตร และการปฏิบัติกิจกรรมตามประเพณีสำคัญต่าง ๆ
- กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ เป็นการรวมกลุ่มในลักษณะการทำประกันชีวิตเพื่อหากมีการเสียชีวิต ผู้ทำประกันหรือเป็นสมาชิกกลุ่มจะได้รับเงินทดแทน โดยบุคคลซึ่งได้รับผลประโยชน์แทนผู้ตาย
- กลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน กิจกรรมของกลุ่ม คือ ช่วยให้สมาชิกมีโอกาสกู้ยืมเพื่อนำไปใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพเดิมและการขยายกิจการ

นอกจากนี้ในหมู่บ้านไทยเดิม ยังมีผู้นำด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ด้านเกษตรกรรม คือ นายศิริเรณูฤทธิ์ ลากกิจ อายุ 51 ปี เชี่ยวชาญด้านการทำไร่-ทำสวน ซึ่งมีประสบการณ์มาแล้ว 10 ปี และนายธานี วังหอม อายุ 45 ปี เชี่ยวชาญด้านการเลี้ยงวัวนม ซึ่งมีประสบการณ์มาแล้ว 15 ปี

- ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน คือ นายผล บุตรแก้ว ผู้ใหญ่บ้านไทยเดิมคนปัจจุบันเชี่ยวชาญด้านการเป็นผู้นำในการจัดการกองทุนของชุมชน เช่น กองทุนมิยาซาวา กองทุนสังฆะออมทรัพย์ กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีประสบการณ์มาแล้ว 2 ปี

ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็ง

ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็งภายในชุมชนของหมู่บ้านไทยเดิม คือ

1. ความสามัคคีภายในชุมชนยังอยู่ในระดับปานกลาง ยังคงมีความขัดแย้งกันแบ่งพรรคแบ่งพวก
2. ปัญหาเยาวชนกับยาเสพติด ยังคงมีอยู่ภายในหมู่บ้านแต่มีจำนวนไม่มากนัก
3. ปัญหาความยากจนภายในหมู่บ้านยังมีมาก เพราะประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งมีรายได้ค่อนข้างน้อย
4. ด้านการศึกษาของประชากร ยังอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง และไม่ให้ความสำคัญกับการส่งบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาในระดับสูงขึ้น

ลักษณะประชากร

หมู่บ้านไทยเดิม หมู่ 7 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนประชากร 640 คน เป็นเพศชาย 315 คน เพศหญิง 325 คน

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน
1. เพศ	
ชาย	315
หญิง	325
2. อายุ	
1 วัน – 3 ปีเต็ม	29
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	35
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	81
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	36
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	31
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	330
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	32
60 ปี 1 วันขึ้นไป	66

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม กรณีศึกษามูลนิธิศึกษาบ้านไทยเดิม หมู่ที่ 7 ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์ บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) ประชาชนในหมู่บ้านมีความเข้าใจว่ารัฐบาลจัดตั้งโครงการนี้ขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือประชาชนในเรื่องเงินทุนในการประกอบอาชีพ เป็นการกระตุ้นเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนและให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ในการบริหารกองทุนตนเอง

2. เงิน 1 ล้านบาท เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่ได้จัดตั้งโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้าของประเทศ เพื่อประกอบอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย พัฒนาอาชีพ บรรเทาทุกจุดเงินและความจำเป็นเร่งด่วน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้าน มีความเข้าใจว่า เงินกองทุน 1 ล้านบาท จากรัฐบาลที่เข้ามาช่วยเหลือประชาชนในเรื่องของเงินทุน เพื่อการประกอบอาชีพ และใช้เป็นเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านนั้น รัฐบาลให้มาเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ และเงิน 1 ล้านบาท ที่ได้ควรจะคงอยู่ต่อไปด้วยการบริหารจัดการเงินกู้และชำระคืนให้ยั่งยืนคงอยู่ตลอดไป เพื่อให้สมาชิกคนอื่น ๆ ที่ต้องการเงินลงทุนไปประกอบอาชีพหรือขยายกิจการ และสมาชิกกองทุนฯ ทุกคนควรรักษาสัญญาและมีความซื่อสัตย์ในการชำระคืนเงินกู้ตามนโยบายของรัฐบาล

3. คณะกรรมการหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม พบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่ มีความเข้าใจนโยบายดังกล่าวที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของประชาชน ช่วยเหลือเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ และเพื่อช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้าให้เกิดการหมุนเวียนเงินลงทุนมากขึ้น และที่สำคัญ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่เกิดขึ้นเท่ากับเป็นการทดสอบความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนกันเอง

4. ผู้สมัครขอกู้เงิน จากการสัมภาษณ์สมาชิกกองทุนหมู่บ้านไทยเดิมมีสมาชิก จำนวน 78 ราย กับ 1 องค์กร มีผู้ประสงค์ขอกู้เงินจำนวน 33 ราย โดยมีความประสงค์เสนอขอกู้เงินตามโครงการต่าง ๆ ดังนี้ กู้เพื่อทำการเกษตร จำนวน 17 ราย กู้เพื่อการเลี้ยงโคนม จำนวน 13 ราย และค้าขาย จำนวน 3 ราย ซึ่งผู้ขอกู้ทุกรายมีคุณสมบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้สมัครกู้เงินกองทุนฯ ทั้ง 33 รายมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนเป็นอย่างดี

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า การคัดเลือกผู้กู้ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม เป็นไปตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านทุกประการ และผู้กู้ทุกรายมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ระเบียบกองทุนกำหนด

2. การแนะนำวิธีทำธุรกิจ พบว่าทางคณะกรรมการกองทุนได้แนะนำสมาชิกผู้กู้ว่าเงินที่กู้ยืมจากกองทุนให้สมาชิกทุกคนนำเงินที่กู้ยืมจากกองทุนให้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และมีการตั้งคณะกรรมการติดตามผลหลังจากการสมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนไประยะหนึ่ง

3. การรับชำระหนี้ พบว่ายังไม่มีการชำระหนี้เพราะว่ายังไม่ถึงกำหนดเวลาการชำระหนี้

4. กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า การทำบัญชีของกองทุนมีทรัพย์สินของกองทุน

เป็นผู้รับหน้าที่ในการทำบัญชี ซึ่งบุคคลที่รับผิดชอบในส่วนที่ทำบัญชีก็พอจะมีประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีของกองทุนให้มีความถูกต้อง และถ้ามีปัญหาก็จะขอคำปรึกษาผู้ใหญ่ในบ้านซึ่งเป็น
 ปลายทางกองทุน

5. การช่วยหาตลาด พบว่าโดยส่วนใหญ่ผู้ที่มีตลาดสำหรับจำหน่ายผลผลิตอยู่แล้ว สำหรับสินค้าด้านการเกษตร จะมีโกดังรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรหลายโกดังสามารถเลือกที่จะใช้บริการได้ ส่วนการเลี้ยงวัวนม จะมีสหกรณ์รองรับการผลิตได้หลายที่ ส่วนการค้าขายหรือผลผลิตจากสวนผัก มีตลาดนัด เพื่อจำหน่ายสินค้า

6. การเก็บเงินสัจจะออมทรัพย์ ชาวบ้านให้ความสำคัญในการฝากเงินสัจจะสะสมทุกเดือนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่าชาวบ้านรู้จักการออมเงินแล้ว และสมาชิกก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

- จำนวนผู้กู้เงินจากกองทุนในปัจจุบันมีทั้งหมด 33 ราย จากสมาชิกทั้งหมด 79 คน
- ยอดเงินที่ให้สมาชิกกู้ไปทั้งหมด 650,000 บาท (หกแสนห้าหมื่นบาทถ้วน)

ผลกระทบโดยตรง

- จากการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ของคณะกรรมการมีผู้ที่ได้รับการอนุมัติจำนวน 33 ราย การขยายกิจการของผู้พบว่า สมาชิกที่กู้ยืมเงินจากกองทุนลดการเป็นหนี้ในระบบ เพราะสมาชิกได้นำเงินกู้จากกองทุนไปเป็นทุนสำรองในการประกอบอาชีพของตัวเองซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวบ้านคือ อาชีพทางการเกษตร เช่น นำไปเป็นทุนไถ่ไร่ซื้อเมล็ดพันธุ์ ซื้อโคนม เป็นต้น

ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็งจากการบริหารจัดการกองทุนที่ดี เนื่องจากกองทุนมีการจัดการระบบการทำงานของคณะกรรมการที่มีความรอบคอบ มีการประสานงานที่ดี ทำให้เกิดความเชื่อมั่นแก่สมาชิก
- ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ เพราะสมาชิกกู้เงินจากกองทุน 1 ล้านบาทของหมู่บ้าน ลดการพึ่งพานายทุนลดการเป็นหนี้ในระบบที่ต้องเสียดอกเบี้ยค่อนข้างแพง

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบของการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B

1. ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว พบว่าผู้กู้แต่ละครอบครัว มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการอยู่ก่อนแล้ว และมีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ดังนี้

ครอบครัวที่มีความรู้ด้านการเกษตร จำนวน 17 ครอบครัว

ครอบครัวที่มีความรู้ด้านการเลี้ยงวัวนม จำนวน 13 ครอบครัว

ครอบครัวที่มีความรู้ด้านการค้าขาย จำนวน 3 ครอบครัว

2. ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ จากการสอบถามผู้กู้เงินรายบุคคล จำนวน 33 ราย สามารถสรุปทรัพย์สินที่ผู้กู้ให้ข้อมูล คือ การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน ดังนี้

ผู้ถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน 1 - 5 ไร่ มีจำนวน 20 ราย จากจำนวนทั้งหมด 33 รายจะเห็นได้ว่าผู้กู้มีที่ดินทำกินเฉพาะการทำเกษตรแบบครัวเรือนเท่านั้นจึงจำเป็นต้องเช่าที่ดินของผู้อื่นเป็นที่ประกอบกิจการ จึงทำให้มีต้นทุนการทำธุรกิจสูงกว่าปกติ

3. หนี้สินของผู้กู้ พบว่ามีสมาชิกผู้กู้เงินบางคนนำเงินกู้ยืมจากกองทุนไปชำระหนี้ในระบบให้กับนายทุน ธนาคาร และกลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน

4. อาชีพหลักของสมาชิกผู้กู้ พบว่า ผู้กู้แต่ละรายจะประกอบอาชีพที่คล้ายกัน คือ อาชีพทางการเกษตร คือ ทำไร่ข้าวโพด มันสำปะหลัง ทำสวนน้อยหน่า ทำสวนมะม่วง เลี้ยงวัวนม ปลูกผักสวนครัว เป็นต้น

5. รายได้ของครอบครัวพบว่า ผู้กู้แต่ละรายมีรายได้ของครอบครัวที่แตกต่างกัน โดยเฉลี่ยต่อปีแต่ละครอบครัวมีรายได้ประมาณครอบครัวละ 36,000 บาทต่อปี

6. ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ พบว่าผู้กู้เงินมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพทางการเกษตร เลี้ยงสัตว์และค้าขาย ไม่น้อยกว่า 10 ปี

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1. จำนวนสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จากกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้านไทยเดิม กำหนดให้สมาชิกกู้ยืมได้ไม่เกินรายละ 20,000 บาท และผู้กู้แต่ละราย จะได้ยอดเงินกู้ไม่เท่ากันแล้วแต่ทางคณะกรรมการกองทุนจะพิจารณา ตามความเป็นไปได้ของ โครงการเสนอจากสมาชิกกองทุน

2. วัตถุประสงค์ สถานที่ เครื่องจักรและอุปกรณ์ในการทำธุรกิจและประกอบอาชีพพบว่า สมาชิกผู้กู้ประมาณ 90% ทำการประกอบอาชีพทางการเกษตรอยู่ภายในหมู่บ้าน มีการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเอง บางรายก็เช่าที่มานานแล้ว เครื่องจักรและอุปกรณ์ในการประกอบ

ธุรกิจนั้นส่วนใหญ่จะมีอยู่ก่อนแล้วจะซื้อเพิ่มเติมก็มีจำนวนน้อย คำนวณวัตถุดิบมีแหล่งซื้อขายประจำหาซื้อได้ในราคาถูกและมีคุณภาพ

3. เทคนิควิธีการทำงาน พบว่า สมาชิกผู้ดูแลแต่ละรายมีเทคนิค และวิธีการทำงานที่คล้ายคลึงกัน คือ ทำตามบรรพบุรุษที่เคยทำติดต่อกันมา และมีการนำเครื่องจักรเข้ามาใช้แทนแรงงานคนมากขึ้น

4. กำลังทำงาน พบว่า ผู้มีส่วนใหญ่จะมีกำลังทำงาน โดยใช้แรงงานจากสมาชิกครอบครัวจะมีการจ้างงานเป็นครั้งคราว เพราะกิจการที่สมาชิกผู้ดูแลดำเนินการอยู่ส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาดเล็ก

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1. การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้ดูแลราย จากการสำรวจผู้ดูแลรายพบว่าผู้ดูแลทำการประกอบอาชีพทางการเกษตรจะนำเงินไปเป็นทุน เช่น นำเงินไปซื้อเมล็ดพันธุ์ ค่าไถ่ ค่าปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เป็นต้น

2. การหาตลาดที่ดี พบว่า สมาชิกผู้ดูแลจะนำผลผลิตแต่ละรายมารวมกัน แล้วรวมกลุ่มกันหาตลาดจำหน่ายสินค้าหลาย ๆ ที่เพื่อ เปรียบเทียบราคาและมีอำนาจต่อรองในการขายสินค้า

3. การหาวัตถุดิบที่ดี พบว่า การที่ผู้ดูแลมีการเลือกวัตถุดิบที่ดีมีคุณภาพก็จะส่งผลให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของตลาดขายได้ราคาที่สูงและยังทำให้ต้นทุนสูงขึ้นบ้างแต่การตอบรับของตลาดดีกว่าสามารถทำกำไรได้ดี

4. การหาเครื่องจักร วัสดุและอุปกรณ์ที่ดี พบว่าผู้มีส่วนใหญ่จะมีเครื่องจักร วัสดุ และอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ และพอเพียงในการทำธุรกิจของตนเองเป็นอย่างดีจึงสามารถผลิตและจำหน่ายผลผลิตได้ทันต่อเหตุการณ์

5. การทำบัญชี พบว่า ผู้ดูแลรายไม่มีการทำบัญชีที่ถูกต้องและไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการทำบัญชี เนื่องจากสมาชิกไม่เคยทำบัญชีมาก่อน บางรายก็ทำบัญชีเป็นเพียงบัญชีรายรับ รายจ่ายเท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นจุดด้อยอีกประการหนึ่งด้วย

6. การวิเคราะห์และการประเมินพบว่า การประกอบอาชีพของสมาชิกยังประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมตามบรรพบุรุษที่เคยทำติดต่อกันมา เนื่องจากขาดการพัฒนาส่งเสริมจากทางภาครัฐ และยังไม่มียุทธศาสตร์หน่วยงานไหนเข้ามาสนับสนุนอย่างจริงจัง รวมทั้งสมาชิกไม่ค่อยใส่ใจในเรื่องของข่าวสารการพัฒนาอาชีพและรายได้ของตนเอง

7. การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและประยุกต์ปรับปรุงวิธีดำเนินกิจการ พบว่า ผู้ดูแลไม่ค่อยได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจและไม่ค่อยสนใจที่จะเรียนรู้ ถือว่าตนเอง

มีประสบการณ์มานานแล้ว จึงเป็นจุดค้อยในการทำธุรกิจ กิจการก็ไม่มีการพัฒนาทำให้ผลผลิตลดลง กำไรก็ลดลงตามไปด้วย

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

- รายได้เป็นตัวเงิน พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนร้อยละ 70 มีรายได้เพิ่มขึ้นเนื่องจากการขายผลผลิตและไม่ต้องเสียดอกเบี้ยที่แพงให้แก่ायทุน แต่ก็มีสมาชิกบางส่วนยังมีรายได้ไม่เพิ่มเพราะกิจการยังไม่สามารถสร้างรายได้ เช่น กลุ่มผู้กู้เงินไปเลี้ยงสัตว์ เช่น การเลี้ยงวัวนม การเลี้ยงหมู

- ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ พบว่า ผู้กู้ที่ทำการ เลี้ยงวัวนม ซึ่งการเลี้ยงวัวนมและการจะได้น้ำนมต้องเป็นวัวที่มีลูกอ่อนและลูกวัวก็ถือว่าเป็นสิ่งของได้เช่นเดียวกัน ถือว่าเป็นขายกิจการได้อีกทางหนึ่งด้วย

ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่

- สมาชิกผู้กู้แต่ละรายมีการขยายกิจการเพิ่มเติม ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นลดการเป็นหนี้นอกระบบ ทำให้ไม่ต้องกังวลว่าผลผลิตที่ได้จะไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้นายทุน

- สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนเพื่อนำเงินซื้อวัวนมเพิ่ม มีการนำเทคนิคที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากสาขาอาชีพเดียวกัน พบว่า การปลูกหญ้าไว้ในแปลง การผสมอาหารให้วัวได้เองแทนการซื้ออาหารสำเร็จและการเก็บหญ้า ฟางแห้งไว้ให้วัวกินในฤดูแล้งเป็นวิธีการลดต้นทุนการผลิตอีกวิธีหนึ่ง และยังเป็นการใช้เครื่องมือเครื่องจักรอย่างมีประสิทธิภาพและใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่

ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

- สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนมีการพึ่งพาตนเอง
- สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
- สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนมีความสามัคคีกันมากขึ้น เพราะประชาชนมีการรวมกลุ่มกันทำงานเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้กู้นำคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบเพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตของหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้ประสบ

ความสำเร็จเงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอหน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้เงินจากกองทุนบ้านไทยเดิม ไปประกอบอาชีพต่างๆ สรุปได้ดังนี้

อาชีพ	ปัจจัยนำเข้าที่ดี	กระบวนการที่ดี	ผลผลิตที่ดี
1. ทำไร่ข้าวโพด	-เงินทุนที่กู้จากกองทุน -เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ -ปุ๋ยและยาฆ่าแมลง -ค่าแรงงานคนและเครื่องจักร	-ไถไรวีเตรียมแปลงปลูก -ปลูกโดยใช้รถไถ -บำรุงโดยการใส่ปุ๋ย -กำจัดวัชพืช/แมลง -เก็บเกี่ยวผลผลิตโดยแรงงานคน/เครื่องจักร	มีรายได้จากการขายข้าวโพด โดยเฉลี่ยราคา กิโลกรัมละ 4-5 บาท
2. ทำสวนน้อยหน่าและสวนมะม่วง	-เงินทุนที่กู้จากกองทุน -พันธุ์ไม้ที่มีคุณภาพ -ปุ๋ยและยาฆ่าแมลง -ค่าแรงงานคนและเครื่องจักร	-ไถเตรียมแปลงปลูก -จัดระยะในการปลูก -บำรุงโดยการใส่ปุ๋ย -กำจัดแมลง/วัชพืช -แต่งกิ่งเพื่อการเก็บโค -เก็บเกี่ยวผลผลิตโดยแรงงานคน	-รายได้จากการขายผลผลิตน้อยหน่าตามขนาด โดยเฉลี่ย กิโลกรัมละ 5-35 บาท
3. ทำสวนผักต่างๆ	-เงินทุนที่กู้จากกองทุน -เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ -ปุ๋ยและยาฆ่าแมลง -ค่าแรงงาน -ค่าอุปกรณ์ใช้ในสวน	-ไถเตรียมแปลงปลูก -คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ -ดำเนินการปลูกผัก -บำรุงโดยการใส่ปุ๋ย -กำจัดวัชพืชและแมลง -เก็บเกี่ยวผลผลิตโดยแรงงานคน	รายได้จากการขายผัก โดยการปลูกจะทำได้ 3-4 ชุดต่อราคาของผักขึ้นลงตามท้องตลาด โดยเฉลี่ยแล้วใน 1 ปี จะมีรายได้ประมาณ 30,000-50,000 บาท/ปี

4. การเลี้ยงวัวนม	<ul style="list-style-type: none"> -เงินทุนที่กู้จากกองทุน -พันธุ์วัวนมที่มีคุณภาพ -อาหารที่มีคุณภาพ -โรงเรือนที่ถูกลักษณะ -แปลงหญ้า 	<ul style="list-style-type: none"> -หาคัดล่าส่งผลผลิต -แม่พันธุ์วัวที่สมบูรณ์ อัตราค่าให้น้ำนมสูง -มีเครื่องตัดหญ้าเพื่อตัดหญ้าให้วัวและลดค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหาร -มีการให้อาหารที่เหมาะสมไม่ทิ้งหรือเหลือมาก -รักษาความสะอาดวัวและโรงเรือนที่ดีเพื่อไม่ให้วัวเป็นโรคได้ง่าย 	<ul style="list-style-type: none"> -รายได้จากการขายนมวัวที่มีคุณภาพจะได้ราคาประมาณกิโลกรัมละ 12 บาทและวัว 1 ตัวจะต้องได้น้ำนมวันละ 20 กิโลกรัมขึ้นไป
5. ค้าขาย	<ul style="list-style-type: none"> -เงินทุนที่กู้จากกองทุน 	<ul style="list-style-type: none"> -มีสินค้ามากมาย -ราคาถูก -มีระเบียบในการจัดร้านให้สะอาด น่าซื้อ 	<ul style="list-style-type: none"> -รายได้จากการขายของประมาณ 15,000 บาท/เดือน ทำให้ขายดีมีกำไรมาก

4. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นอกจากผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายที่สรุปไว้מןผลการประเมินแล้ว ยังมีผลที่เกิดขึ้นจากเงินที่กู้กองทุนมาได้ แต่ผู้กู้ไม่ได้นำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพทั้งหมด มีการแบ่งเงินที่กู้มาได้จำนวนหนึ่งไปทำการชำระหนี้เก่า ส่งผลให้เหลือเงินเพื่อการลงทุนในโครงการไม่เต็มที่ เมื่อเงินทุนน้อยลงก็ส่งผลให้ผลผลิตที่ได้ ออกมาน้อยตามจำนวน ดังนั้นเมื่อครบกำหนดเวลาทำการชำระแก่กองทุน ก็อาจจะส่งผลให้มีผู้กู้บางรายมีเงินชำระคืนกองทุนไม่เพียงพอ อาจจะต้องกู้เงินจากแหล่งอื่นมาเสริมเพื่อให้เพียงพอต่อการชำระคืนและก่อให้เกิดเงินหมุนเวียนในระบบเดิมๆ คือ กู้ใหม่มาชำระเก่าไปเรื่อยๆ และอาจจะส่งผลให้ภาวะความเป็นอยู่ของผู้กู้ไม่ดีเท่าที่ควร

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ กรณีศึกษาบ้านไทยเดิม เพื่อทราบว่า บรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

1. การเกิดกองทุนพบว่า การเกิดกองทุน 1 ล้านบาทในหมู่บ้านไทยเดิมนั้นได้รับความสนใจและความร่วมมือจากชาวบ้านเป็นอย่างดี จึงสามารถจัดตั้งกองทุนได้และยังสามารถช่วยแก้ปัญหาในหมู่บ้านได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านลดการเป็นหนี้ในระบบของนายทุนที่มีดอกเบี้ยสูง และยังเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนเพื่อนำไปประกอบอาชีพ ขยายกิจการ ทำให้มีรายได้มากขึ้น แต่อาชีพส่วนใหญ่ยังอาศัยธรรมชาติอยู่มากเพราะการทำไร่ ทำสวนแบบดั้งเดิม ไม่มีการพัฒนาอาชีพเท่าที่ควรเพราะยังขาดข่าวสารที่นำรู้เพื่อมาปรับปรุงคุณภาพของกิจการยังด้อยโอกาสอยู่มาจากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านอยากให้รัฐบาลส่งวิทยากรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพเสริมเพื่อให้เกิดรายได้โดยไม่ต้องรอผลผลิตจากการเกษตรเพียงอย่างเดียว

2. ระบบการบริหารกองทุนพบว่า การบริหารกองทุนของหมู่บ้านไทยเดิมค่อนข้างมีประสิทธิภาพ เพราะว่าได้ประธานกองทุนและคณะกรรมการที่เข้มแข็งและสมาชิกทุกคนก็ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี สมาชิกทุกคนปฏิบัติตามระเบียบกองทุนทุกอย่าง

3. การเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเอง พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีความกระตือรือร้นในการดำเนินกิจการให้ประสบผลสำเร็จ คือ มีการขยายกิจการของตนด้วยประสบการณ์ที่มีมาก่อน รู้จักการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ใหม่ๆ ซึ่งกันและกัน รู้จักการเลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพ เปรียบเทียบผลผลิตจากอดีตมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจซื้อ

4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนได้รับความรู้เรื่องเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมีการนำเอาหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้

5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า คณะกรรมการมีความรู้และความยุติธรรม และสมาชิกภายในชุมชนหรือหมู่บ้านมีความสามัคคี มีการรวมกลุ่มกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

ปัจจัยด้านบวกพบดังนี้

- ชาวบ้านมีความเชื่อมั่น ในการมีคณะกรรมการกองทุนที่เข้มแข็ง
- การมีความสามัคคีในหมู่บ้าน โดยการร่วมมือและเสียสละเวลาเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ
- การมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้าน

- การมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้าน
- การมีผู้นำหมู่บ้านที่มีคุณธรรม ยุติธรรม เป็นที่ยอมรับ
- คณะกรรมการมีการประชุมปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนรวมถึงมีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกและจากส่วนกลาง

ปัจจัยด้านลบพบดังนี้

- ชาวบ้านส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมีความรู้ที่น้อย จึงไม่ค่อยกล้าแสดงออกถึงความคิดเห็น
- การใช้เงินกู้ยืมไม่เต็มที เพราะผู้กู้บางรายมีหนี้สินอกระบบจำเป็นต้องแบ่งสรรเงินดังกล่าวเพื่อชำระหนี้ การลงทุนจึงไม่เพียงพอทำให้กิจการเติบโตช้ากว่าคนอื่น
- การดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายประกอบกับการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม ทำให้การพัฒนาเทคนิคการประกอบอาชีพเป็นไปได้ช้า

5.3 การเกิดองค์กรและเครือข่ายการเรียนรู้

การเกิดองค์กรและเครือข่ายการเรียนรู้พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพเหมือนกันเกิดการรวมกลุ่มภายในหมู่บ้าน หรือตำบลเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อนำความรู้นั้นมาใช้ในการประกอบอาชีพของตน

5.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

1. ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า

- ประชาชนในชุมชนหรือหมู่บ้านมีแหล่งเงินทุนกู้ยืม ในการประกอบอาชีพเป็นเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน
- ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านให้สามารถบริหารจัดการกองทุนเองได้
- เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถ และการแก้ไขปัญหาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
- เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน

2. ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่นพบว่า

- ประชาชนในท้องถิ่นต้องมีรายได้เพิ่มขึ้น
- ต้องให้คนในชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยตนเอง
- คนในชุมชนต้องถือคุณประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- การเชื่อมโยงการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน หน่วยราชการและเอกชน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

จากการพิจารณาผลการประเมิน โครงการกองทุนตามวัตถุประสงค์ของหมู่บ้านไทยเดิม หมู่ที่ 7 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อทราบวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม

1.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

1.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

1.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ปัญหา เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

3. เพื่อให้เกิดองค์การเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ และเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

4. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

วิธีดำเนินการ

โดยมีวิธีการในการดำเนินการ คือ ใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาเฉพาะกรณีมีการกำหนดพื้นที่ศึกษา คือ หมู่บ้านไทยเดิม หมู่ที่ 7 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินแบบซิพพ์ (CIPP MODEL) จากนั้นเริ่มทำการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยเลือกผู้ให้ข้อมูล และกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ จากการสังเกต, การสัมภาษณ์, การใช้แบบสอบถาม และการจัดเวทีประชาคมในระดับหมู่บ้านและตำบล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบเพื่อที่จะแยกข้อมูลเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ และสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพจะวิเคราะห์โดยแยกประเด็นที่ต้องการประเมิน และทำการสรุปเพื่อนำเสนอผลการประเมินโครงการในรูปแบบสารนิพนธ์

ผลการดำเนินการ

จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม มีผลการดำเนินการ โดยสรุปได้ ดังนี้ โดยภาพรวมของการบริหารจัดการกองทุน เริ่มจากการที่รัฐบาลมีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท โดยหมู่บ้านไทยเดิมมีการจัดตั้งกองทุนได้เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2544 เพื่อรองรับนโยบายนี้ เช่นมีการจัดเวทีชี้แจงรายละเอียดของกองทุนฯ การเปิดรับสมัครสมาชิก การเตรียมจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุน เป็นต้น ซึ่งคณะกรรมการกองทุนเป็นแกนนำในการดำเนินการ จนมีความพร้อมเพียงพอที่จะได้รับการจัดสรรเงินกองทุนจำนวน 1 ล้านบาท โดยหมู่บ้านไทยเดิมได้รับเงินโอนเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2544 จากนั้นจึงทำการปล่อยเงินกู้จำนวน 33 ราย รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 650,000 บาท จากปล่อยเงินกู้ตามจำนวนข้างต้น

คณะกรรมการกองทุนฯ มีหลักเกณฑ์ ในการพิจารณาดังนี้

1. ประกอบอาชีพจริง มีความขยัน มีความรับผิดชอบ และมีความเดือดร้อนเรื่องเงินทุน
2. ไม่เล่นการพนัน หรือ ดิฉยาเสพติด
3. มีความสามารถในการชำระเงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ยได้ตามกำหนด
4. เป็นผู้อยู่ในศีลธรรม และให้ความร่วมมือในงานของส่วนรวม

เมื่อผู้ได้รับการจัดสรรเงินกู้แล้วคณะกรรมการก็ทำการแนะนำวิธีทำธุรกิจที่ถูกต้องและมีการชี้แจงเกี่ยวกับการรับชำระหนี้กองทุน คือการชำระหนี้เป็นรายปี โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 8 บาทต่อปี และข้อกำหนดอื่นๆ ให้เป็นไปตามระเบียบของกองทุนฯ

โดยการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม พบว่า กองทุนได้ดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด ทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม เกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้านรวมไปถึงการได้รับการสนับสนุนในการให้ความรู้จากส่วนกลาง โดยการผ่านเจ้าหน้าที่ทางอำเภอ ประกอบกับมีคณะกรรมการที่มีความรู้ในด้านการบริหารจัดการ มีประสบการณ์ในการจัดตั้งและดูแลบริหารกลุ่มองค์กรต่างๆ ในหมู่บ้านและระดับตำบล จึงเป็นแกนนำสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้กองทุนหมู่บ้านที่เกิดขึ้นเป็นกองทุนที่เข้มแข็ง มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องก่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจของหมู่บ้านให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อ 2 การมีระบบบริหารกองทุนที่ดีของหมู่บ้านไทยเดิม เกิดจากการจัดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน คณะกรรมการกองทุนฯ มีการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบอย่างถูกต้องและเหมาะสมตามความรู้ความชำนาญของแต่ละคน ประกอบกับมีการวางแผนงานการดำเนินการกองทุนเป็นระยะๆ มีการเรียกประชุม และติดตามผลมีการรายงานชี้แจงต่อชาวบ้านและส่วนกลางเป็นระยะๆ ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานที่ดีเป็นระบบทำให้กองทุนมีแนวทางการปฏิบัติและสามารถดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จ

วัตถุประสงค์ข้อ 3 มีการเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง เกิดขึ้นในหมู่บ้านระดับหนึ่งเห็นได้จากการจัดเวทีประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ผู้เป็นระยะ แต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมดยังต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรภายนอกเพื่อมาแลกเปลี่ยนชี้แจงและให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้ให้พึ่งพาตนเองได้

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม เกิดจากคนในหมู่บ้านมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มองค์กรอาชีพในหมู่บ้านเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การประกอบอาชีพ ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีของเศรษฐกิจของหมู่บ้านตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และยังคงปัญหาการเป็นหนี้จากนายทุนนอกระบบที่มีดอกเบี้ยค่อนข้างแพง งบประมาณการว่างและการย้ายถิ่น

วัตถุประสงค์ข้อ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น เกิดจากการที่คนในหมู่บ้านมีความร่วมมือกันในการทำกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน รู้จักเสียสละเวลาในการมาร่วมประชุม มีการรวมกลุ่มกันอยู่หลายกลุ่ม เช่น กลุ่มสตรีแม่บ้าน, กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน, กลุ่มเกษตรกรรมผสมผสาน, กลุ่มอสม. เป็นต้น ซึ่งส่งผลก่อให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน

อภิปรายผล

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบที่ส่งผลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ดังนี้

ปัจจัยด้านบวกพบดังนี้

1. ชาวบ้านมีความเชื่อมั่น ในการมีคณะกรรมการกองทุนที่เข้มแข็ง
2. การมีความสามัคคีในหมู่บ้าน โดยการร่วมมือและเสียสละเวลาเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ
3. การมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้าน
4. การมีผู้นำหมู่บ้านที่มีคุณธรรม ยุติธรรม เป็นที่ยอมรับ
5. คณะกรรมการมีการประชุมปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนรวมถึงมีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกและจากส่วนกลาง

ปัจจัยด้านลบพบดังนี้

1. ชาวบ้านส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมีความรู้ที่น้อย จึงไม่ค่อยกล้าแสดงออกถึงความคิดเห็น
2. การใช้เงินกู้ยืมไม่เต็มที่ เพราะผู้กู้บางรายมีหนี้สินนอกระบบจำเป็นต้องแบ่งสรรเงินดังกล่าวเพื่อชำระหนี้ การลงทุนจึงไม่เพียงพอทำให้กิจการเติบโตช้ากว่าคนอื่น
3. การดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายประกอบกับการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม ทำให้การพัฒนาเทคนิคการประกอบอาชีพเป็นไปได้ช้า

การเกิดองค์กรและเครือข่ายการเรียนรู้

การเกิดองค์กรและเครือข่ายการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของ โครงการการเกิดองค์กรและเครือข่ายการเรียนรู้พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพเหมือนกันเกิดการรวมกลุ่มภายในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มเกษตรกรผสมผสาน ,กลุ่มสตรีแม่บ้าน ,กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน , กลุ่มฝากเงินสัจจะออมทรัพย์ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อนำความรู้ที่นำมาใช้ในการประกอบอาชีพของคนและกลุ่มองค์กรเดียวกันเพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนหมู่บ้านไทยเดิม มีความแตกต่าง ดังนี้

1. ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า
 - ประชาชนในชุมชนหรือหมู่บ้านมีแหล่งเงินทุนกู้ยืมในการประกอบอาชีพเป็นเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน
 - ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านให้สามารถบริหารจัดการกองทุนเองได้
 - เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถ และการแก้ไขปัญหาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
 - เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน
 - การมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้าน
2. ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่นพบว่า
 - ประชาชนในท้องถิ่นต้องมีรายได้เพิ่มขึ้น
 - ต้องให้คนในชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยตนเอง
 - คนในชุมชนต้องถือโอกาสประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
 - การเชื่อมโยงการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน หน่วยงานราชการและเอกชน

ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ คือ

ผลโดยตรง (Immediate Result) สมาชิกที่กู้เงินได้ดำเนินการประกอบกิจการ ใช้เงินลงทุนเพื่อประกอบอาชีพส่วนใหญ่ พบว่า สามารถมีรายได้จากการขายกิจการและก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นและยังสามารถเก็บเงินกำไรที่ได้ไว้เพื่อการสงเคราะห์กองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย เพื่อให้กองทุนเติบโตและยั่งยืนต่อไป

ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกที่ผู้กู้เงินไปดำเนินการตามโครงการสามารถปลดปล่อยภาระหนี้สินจากนายทุนหรือแหล่งเงินกู้ในระบบได้ ในระดับหนึ่งและยังเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าเดิม

ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) สมาชิกที่กู้เงินเกิดการเรียนรู้และรู้จักพึ่งพาตนเองมากขึ้น เกิดการรวมกลุ่มขึ้น ก่อให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม

ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านไทยเดิม จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยการออม ความเสถียร มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีการบริหารจัดการด้วยความคล่องตัว มีความถูกต้องตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้ สอดคล้องกับระเบียบกองทุนหมู่บ้านไทยเดิมบ้านเป็นอย่างดี มีความเข้าใจง่าย แต่สมาชิกที่มีความรู้ น้อย ไม่ค่อยศึกษาระเบียบข้อบังคับ แต่ก็ปฏิบัติตามระเบียบกองทุนฯ ตามสมาชิกคนอื่น ๆ ที่มีความรู้ในหมู่บ้าน แต่ก็ยังไม่ค่อยเข้าใจ เพราะมีความรู้และขาดการประชาสัมพันธ์เรื่องระเบียบข้อบังคับของกองทุน จึงทำให้สมาชิกบางคนไม่รู้เรื่องบ้าง บางคนก็ไม่รู้เรื่อง จึงน่าจะมีการแก้ไขในส่วนของการประชาสัมพันธ์

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

1) ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการควรจะเสถียรเวลาและมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานให้ชัดเจน ไม่ให้ทำงานกันไม่ก็คน หรือทำงานคนเดียว เพราะจะทำให้หมู่บ้านเกิดความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้

2) ในการทำบัญชี น่าจะมีการลงบันทึกให้เรียบร้อยและรวดเร็วกว่านี้ เพราะปัจจุบันในการทำบัญชีมีคณะกรรมการทำบัญชีอยู่คนเดียวน่าจะเพิ่มให้มากกว่านี้ ทำให้เกิดความสับสนและลืมได้ การทำบัญชีก็จะได้ถูกต้อง และไม่มีภาระแก้ไข

3) ในการพิจารณาเงินกู้ควรจะมีการให้คณะกรรมการทั้งหมดช่วยกันพิจารณา เพราะอาจเกิดความลำเอียงได้ในหมู่คณะกรรมการ

4) คณะกรรมการควรจะมีการตรวจสอบผู้กู้ให้ละเอียดว่าได้ลงมือปฏิบัติจริงตามที่ได้เสนอโครงการและตรงตามวัตถุประสงค์ในการเสนอผู้กู้ควรจะมีการตรวจสอบทุกเดือน

2.3 ข้อเสนอแนะการนำเงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิก

1) ควรมีการดำเนินงานตามประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถของตนเอง และเงินทุนที่นำมาลง ว่าเพียงพอหรือไม่ ซึ่งผู้กู้จะได้ไม่ประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ จึงควรต้องมีการวางแผนไว้ในอนาคต

2) ผู้กู้บางราย เป็นผู้ประกอบการใหม่ จึงควรจะมีการหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อให้มีความรู้ในอาชีพนั้นอย่างลึกซึ้ง เพราะถ้าเกิดปัญหาขึ้นมา ผู้กู้ก็จะสามารถแก้ไขได้ หรืออาจจะช่วยให้พบเทคนิคให้การประกอบอาชีพนั้นๆ

3) ควรจะมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ในอาชีพของตนเองกับผู้ที่มีประกอบอาชีพเดียวกัน หรือต่างอาชีพ เพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ให้มากขึ้น

4) ผู้ผู้ควรจะได้เข้าการฝึกอบรมตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของตนเอง เพื่อเพิ่มทักษะ ในการปฏิบัติงาน และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปบอกกล่าวให้ผู้อื่นที่สนใจได้รู้ด้วย

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัย

การศึกษาค้นคว้าวิจัยพบว่า การที่รัฐบาลมีนโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเพื่อช่วยเหลือประชาชนในระดับรากหญ้าที่มีความยากจนให้มีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และยังช่วยลดปัญหาการมีหนี้สินนอกระบบให้น้อยลงไปเรื่อยๆนั้น แต่ต้องใช้ระยะเวลามากจึงจะทำการปลดภาระการมีหนี้สินของชาวบ้าน ระยะเวลาในการดำเนินงานจึงควรที่จะมีการวิจัยต่อไปเรื่อยๆ เพื่อผลสำเร็จของ โครงการที่จะเกิดขึ้นอย่างยั่งยืนและยาวนาน และจะได้รู้ถึงความเข้มแข็งของชุมชนและศักยภาพโดยรวมมากขึ้น

แต่ถึงอย่างไรระยะเวลาของ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหรือโครงการบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งใช้ระยะเวลาในการทำงานสั้นเกินไป จึงทำให้ในการลงพื้นที่ไม่เต็มที่ และไม่จริงจึง ควรจะมีการยืดระยะเวลาออกไปอีก เพื่อที่จะได้ข้อสรุปของโครงการอย่างถูกต้องต่อไป

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. (2545). แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาด

กลางและขนาดย่อม (ภาคอุตสาหกรรม) [ออนไลน์]. ได้จาก:

<http://www.smethai.nct/th/theme/include/detail.asp?ContcntID=001&SubContentID=235&ContactID=47>

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ

คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ, ศูนย์ประสานงาน. 2544. ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน.

คณิต ไช้มุกด์. (2545). เอกสารประกอบการเรียนวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (อัคราณา)

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2545). สรุปรายงานเศรษฐกิจและการเงิน [ออนไลน์]. ได้จาก :

http://www.bot.or.th/BOTHomepage/DataBank/Econcond/pressrel/monthly/7-31-2002-Th-I-2/pressthai_Jun02 v1.html

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (บรรณาธิการ). (2544). รวมบทความทางการประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุริยา สมุทคุปดี. (2544). ปัจจัยเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (อัคราณา).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). สภาวะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อคนและสังคม [ออนไลน์]. ได้จาก :

http://www.nesdb.go.th/Main_menu/Macro/Devindex_data/dev4.html

สำนักงานสถาบันราชภัฏ. (2544). ความรู้เบื้องต้นกองทุนหมู่บ้าน [ออนไลน์]. ได้จาก:

<http://www.rajabhat.ac.th/village/index.html>

อุดม จัรัสพันธุ์ และคณะ. (2544). ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 1).

กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

